

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLITICA

Preu: 20 cèntims - Pelai, 62. Telèton 15300. - Subscripció: 2'50 pessetes trimestre

Any III. Núm. 140 - Barcelona, dijous, 8 d'Octubre de 1931

JUSTÍCIA I GALANTERIA

LES DONES TENEN VOT

El Congrés ha decidit que les dones, igual que els homes, tindran vot a partir dels vint-i-tres anys. Es de justícia. I ha estat l'acte de galanteria més generós que s'ha fet a Europa, perquè és just de dir que les dones no demanaven aquesta distinció i que les

d'Anglaterra i d'Alemanya és lícit d'observar que el cos electoral anglès, d'ençà que les dones voten, ha donat proves d'una inconstància, probablement d'origen femení, donant el Poder ara als conservadors, ara als laboristes, segons l'estat de nerviositat del país. A Alemanya, el vot femení ha gairebé anihilat els partits de centre. Sembla que les dones no tinguin imaginació: els seus candidats predilectes són els extremistes de dreta o d'esquerra.

L'experiència segurament no serà tan patètica com els auguris dels partidaris de l'ajornament de la reforma. És molt probable que la gran massa femenina voti com els homes. A cada casa la influència de l'home, del marit o dels germans, és decisiva. Només en les classes elevades, sobretot entre la classe més culta, es produiran discrepàncies entre els diversos individus d'una família.

El principal inconvenient del vot femení consistirà probablement en que a les grans ciutats es consolidaran els partits d'esquerra, i en les ciutats de segon i tercer ordre, i sobretot al camp, les dretes obtindran situacions vitalícies. La nerviositat femenina és l'única garantia contra l'anquilosament que això representaria. Es de suposar que un dia, perquè la carn o el pa s'hauran apujat de cinc cèntims, les dones faran una revolució electoral i inutilitzaran temporalment un gran partit amb una majoria al municipi.

En aquesta qüestió els pro i els contra són nombrosíssims, però sembla que val la pena d'explorar una regió desconeguda de

De Dijous — a Dijous

La decol·lació del cardenal Segura

L'admirable dibuix de l'Apa que il·lustra aquesta pàgina és molt més eloqüent que un article. L'Església ha llençat el cardenal Segura als lleons del Congrés. A l'hora que la Cambra es prepara per redactar els articles de la Constitució que fan referència a la política religiosa, el Vaticà ha pensat que podria ésser útil oferir un gran ópat a les feres i ha decidit fer un gran gest. El cardenal Segura n'ha estat la víctima. El Vaticà ha cregut que oferint en sacrifici una víctima tan molsuda aplacaria les iras dels diputats.

La decisió de Roma no té precedents. Va delinquir o no el cardenal Segura? Segons els diaris que interpreten la política de l'ex-arquebisbe de Toledo, la seva actitud fou sempre molt correcta, i en els documents que portava el vicari general de Victòria i que la policia va arrebregar quan aquest passava la frontera, el cardenal es limitava a donar disposicions sàvies i paternals en defensa de les ordres religioses. Si aquest punt de vista fos exacte, els diaris que han defensat sistemàticament l'actuació de Sa Eminència haurien de reconèixer que Roma ha llençat generosament un cardenal a l'hemicycle del Congrés. Però cap d'aquests diaris no ha volgut admetre una suposició com aquesta. Segons ells, el cardenal ha ofert la dimissió de l'arquebisbat de Toledo i el Papa ha decidit, amb gran sentiment del seu cor, acceptar-la.

Segurament la història dirà que el cardenal va oferir la seva dimissió, però també recordarà que no hi ha precedents d'haver-ne acceptada mai cap. Roma no capitula mai, quan no li convé... Però no hi ha cap cancelleria que guanyi en ductilitat i duplicitat a la Cúria Romana. Els catalans hem de recordar sempre que quan manava el dictador Primo de Rivera, Roma ens va sacrificar i l'agent d'execució fou l'actual Numei, Tedeschini. L'execució del cardenal Segura porta la marca de Tedeschini. Roma ha capitulat perquè li ha convingut. La diplomàcia vaticana ha calculat que podia ésser oportú sacrificar un arquebisbe moments abans de discutir-se l'articulat de la Constitució relatiu al problema religiós.

És molt possible que el sacrifici de la persona del cardenal Segura, imposat per la diplomàcia de la Cúria i executat amb una insinceritat massa diplomàtica, no hagi tingut cap eficàcia. Els francesos diuen que l'apetit ve menjant. Si l'adagi és cert, els lleons del Congrés tindran més gana que mai. Per a uns lleons de bronze, que tenen entranyes del mateix metall, un cardenal amb treballs pot servir de vermut. Molts diaris han dit que el gest de Roma pacificaria la Cambra, però això és dubtós.

No ens dol que l'arquebisbe de Toledo hagi estat destituït. L'afar no ens interessa, però ens sembla exagerat parlar de la sinceritat d'una diplomàcia que és una de les manifestacions polítiques més putrefactes d'Europa. Els catalans coneixem perfectament la tàctica de duplicitat, avalada amb juraments i tot si és necessari. — B.

Per què creieu que les dones han de posar la República en perill? Que potser no servim per res els homes?

MIRADOR INDISCRET

Les opinions imaginàries

El senyor Pere Coromines va votar per En Feip Barjau.
— Però, vos sou socialista? — li preguntà un amic.
— Mai de la vida! — feu En Coromines.
— Doncs per què heu votat En Barjau?
— Per això mateix, home.

En Pich i la Lliga

El senyor Pich i Pon va votar el candidat de la Lliga.
— És la primera vegada que ho faig — va aclarir, una mica avergonyit.
— Doncs miri — digué el confident —. És el que haurieu tingut de fer tota la vida.

Mala temporada

El jove Xavier Regàs, advocat dels hotellers, s'havia jugat un sopar amb uns amics, assegurant que el senyor Martí Esteve no arribaria a tenir deu mil vots.
Naturalment, tal com li passa fa temps amb totes les seves activitats polítiques, el jove Regàs va perdre l'aposta. Però el més bonic del cas és que ara es nega a pagar el sopar.
Si els hotellers comencen donant aquest exemple, francament...

El regidor de la gorra

En el nostre democràtic Ajuntament s'ha fet notar un regidor, que no anomenem, que no abandona mai la gorra ni tan sols en els actes oficials.

Això no ho fa per posar de democrata, sinó pel seu afecte extraordinari per aquesta peça de vestir.
Aquest amor arriba a tal extrem que, ja fa anys, en una trista ocasió en què estava molt malalt, fins al punt de creure's tothom que s'havia de morir, va cridar la seva dona i li digué:

— Angeleta, mira, jo ja veig que he de morir d'aquesta. Ja saps que jo sóc molt ordenat i que m'agrada les coses ben fetes. Després tot serà plorar i angúnies i desordre. Ara amb calma podries arreglar les coses. Mira; no ploris i treu-me el vestit negre que és a la calaixera.

La seva dona, amb les llàgrimes als ulls, va insistir molt per dissuadir-lo, assegurant-li que el seu cas no era tan desesperat com es figurava. Però tant va insistir el «difunt» que, per a tranquil·litzar-lo, va començar a treure la roba.

Quan el vestit ja havia quedat ben posat sobre una cadira, l'agonitzant, treient el cap per la gira del llençol, li digué:
— La gorra és al calaix de baix.
I l'esposa, obrint els braços, contestà:
— On has d'anar amb gorra!

Un «amateur»

El senyor Blasi Vallespinosa és un excellent patriota i un gran excursionista. Per això no té res d'estrany que a la secció de cinema educatiu del recent Congrés Hispano-americà de Cinematografia presentés una ponència on es cantaven les excel·lències del paisatge i de la llum de Catalunya, de la República, del Centre Excursionista i de la Llibertat.

Aquesta ponència no tenia conclusions. El que és més estrany, però, és que tampoc parlava de cinema. Almenys el senyor Blasi Vallespinosa, no en parlava. Perquè resulta

que alguns paràgrafs que ell declamà amb segura veu i gest enèrgic eren afanats obstinadament del llibre del nostre company Díaz Plaça *Una cultura de cinema*, llibre el títol del qual el senyor Blasi no esmentà ni tan sols al·ludí per casualitat, malgrat la simpàtica seguretat amb què en defensava els punts de vista.

Es diu si ignorava la presència de l'autor, que bocabadat presenciava el succés, i li feia fer jocs de paraules entre cinisme i cinisme.

Rivalitat frustrada

La presidència del banquet del Congrés Hispano-americà de Cinematografia estava integrada pel conseller Casanoves, versallesc i romà. A la seva dreta hi seia l'escriptora Maria Luz Morales. A la seva esquerra la ballarina Blanca Negri, exalçada damunt dels escenaris del Paral·lel pel nostre col·laborador Sebastià Gasch.

Blanca Negri no deixà, durant tot el dinar, de llençar mirades i somriures amics a la periodista de *La Vanguardia*, en la qual suposava segurament una aspirant a estrella com ella mateixa.

Sembla que es mostrà molt sorpresa quan va saber que la senyoreta Morales no aspirava a cap rol cinematogràfic, i que no era empresària ni fotògraf, com gairebé tots els altres congressistes.

Truc sense eficàcia

La sessió de Sala del Tivoli amb què s'havien de clausurar triomfalment les sessions preparatòries del Congrés Hispano-americà de Cinematografia, es distingí tot-hora una brillant desorganització. A quarts de dotze de la nit, la comissió va fer assabentar al públic que, com que els artistes s'havien prestat generosament a l'acte, i les empreses són primer que tot, s'havien quedat sense elenc. Calia esperar que tornessin. Aquell senyor va demanar amablement paciència. La gent del Tivoli no s'ho acabava; remugà una mica. Aleshores aquell mateix senyor, sempre en la llengua de Cervantes, va explicar un xisto aproximadament andalús, per veure, va dir, si entretingués el públic, una mica sulfurat. El xisto va durar tres minuts, i aquell senyor va retirar-se.

El problema persistia, i s'agrujava per moments. Aleshores aquell senyor va tenir una pensada genial. Va sortir i va dir, si fa no fa:

— Senyors, com que ara em recordeu que tenim, honorant-nos amb la seva presència, la figura de l'illustre president de la Generalitat, En Francesc Macià, jo us demano per a ell l'homenatge dels vostres aplaudiments.

El truc, lamentable, inoportú, semblava que anava a fer efecte. La gent inicià una ovació. Però Francesc Macià ja era fora, sens dubte no massa divertit per l'espectacle.

Aquell senyor ja no va fer més de speaker oficiós d'aquell desgavell...

El ben informat Barangó

En Barangó, director de l'Agència Americana, té algunes anècdotes que, ara que exerceix el flamant càrrec de Director de premsa de l'Alcaldia, reprenen la seva actualitat.

En certa ocasió l'alcalde de Brussel·les va anar al Brasil. L'Agència del senyor Barangó era brasilera i recollia amb tot amor els més petits incidents ocorreguts en aquelles terres.

Això explica que En Barangó repartís, en les fulles de telegrames als diaris, i que alguns d'aquests públicuissin, la següent notícia:

«Ha sido recibido por el Presidente de la República del Brasil, el alcalde de Bruselas señor Burgo Maestre.»

Una víctima de la República

Ho fou l'advocat barceloní senyor Pou i Sabater, i el mateix dia 14 d'abril. Sembla que, com a conseqüència de l'alliberament de presos que aquell dia va tenir lloc, se li va omplir l'escala del despatx d'antics clients seus que no compartien el seu punt de vista jurídic i volien exterioritzar llur disparitat en forma, ja es pot pensar, no gens diplomàtica.

Sort que la galeria del pis del famós lletrat permetés un pas fàcil a la de la casa del costat, la qual cosa va evitar un dia de dol nacional i popular.

Èmul d'En Pich

L'aventura va fer impressió a l'illustre lletrat, el qual en treia grans conclusions amarares de transcendentalisme històric. Però es guardava de posar el seu cas com exemple i generalment posava aquest altre. Parlava de l'actitud del Govern Provisional, que ell considerava excessivament benèvol amb la família ex-reial.

— Aquest Alcalà Zamora—deia—pot ésser un segon Keresqui. A Rússia van arribar on van arribar, perquè Keresqui volgué salvar la vida del tsar, la tsarina i el sarajevo.

Tot és començar

En un míting de propaganda electoral comunista, parlava l'orador Ballenilla. Un amic que no es creia que això fos un cognom, deia:

— Si prosperen aquesta mena de pseudònims, és de creure que aviat els oradors electorals es deuran anomenar *Alpargaterito*, *Niño del Sufragio*, i aviat s'anunciarà mítings *mano a mano*.

Clara Campoamor

dues portaveus que el bell sexe té a la Cambra defensaven tesis contràries.

Aquesta decisió de la Cambra modificaria radicalment els nostres costums polítics. Durant les campanyes electorals, els periòdics tindrem un tema inesgotable de comentari que els escriptors i dibuixants agrairan infinitament. Les eleccions seran molt més complicades i, com a compensació, més divertides. Caldrà doblar el nombre de col·legis electorals, no serà tan enutjós fer d'interventor, però el que és més greu és que només els grans partits podran costejar unes eleccions.

Seria injust, però, pendre aquest problema com una qüestió banal. L'acord de la Cambra és transcendentalíssim i, tant si els resultats fossin favorables com catastròfics, la història donarà a aquest pas decisiu la importància que es mereix.

Estem molt lluny dels temps en què es discutia si les dones tenen ànima. Admesa la igualtat dels dos sexes, s'imposa la implantació de la Cambra no ha negat el dret del sufragi femení. El debat va enviyir-se a la qüestió de l'oportunitat. La senyoreta Victòria Kent va fer constar que creu inoportú concedir el vot a les dones. L'argument més fort que va presentar és el següent: «Actualment, el vot és un perill: ajornant-lo desapareix el perill.» La senyoreta Clara Campoamor va defensar el punt de vista contrari, favorable a la concessió immediata del dret de vot. El raonament que més impressió va fer a la Cambra fou el següent: «Si creieu que les dones no influeixen en la política, dient això afirmem llur personalitat, perquè seposen que es resisteixen a votar-vos. Llavors, per què insistiu a negar-los el vot i seguïu detentant el Poder?»

Tant la senyoreta Kent com la senyoreta Campoamor han demostrat que mereixen ocupar un lloc al Parlament. Els seus discursos són un model de dialèctica. La Cambra, sense tèmper el desconegut, va pronunciar-se a favor de la reforma liberal.

Després del vot del Congrés s'han publicat nombrosos articles d'estil patètic denunciant l'existència d'un perill contra la República. Sembla que no n'hi ha per tant. I en tot cas, suposant que les dones possessin la República en perill, que no servim per res els homes?

Certament, els arguments a favor de l'ajornament d'una reforma tan transcendental són dignes de consideració. Cal pensar que la República francesa, després de més de seixanta anys d'existència, no s'ha atrevit a implantar el sufragi femení. Podreu objectar que França és avui un dels països més conservadors del món, però es podria contestar que el règim republicà funciona a França d'una manera meravellosa.

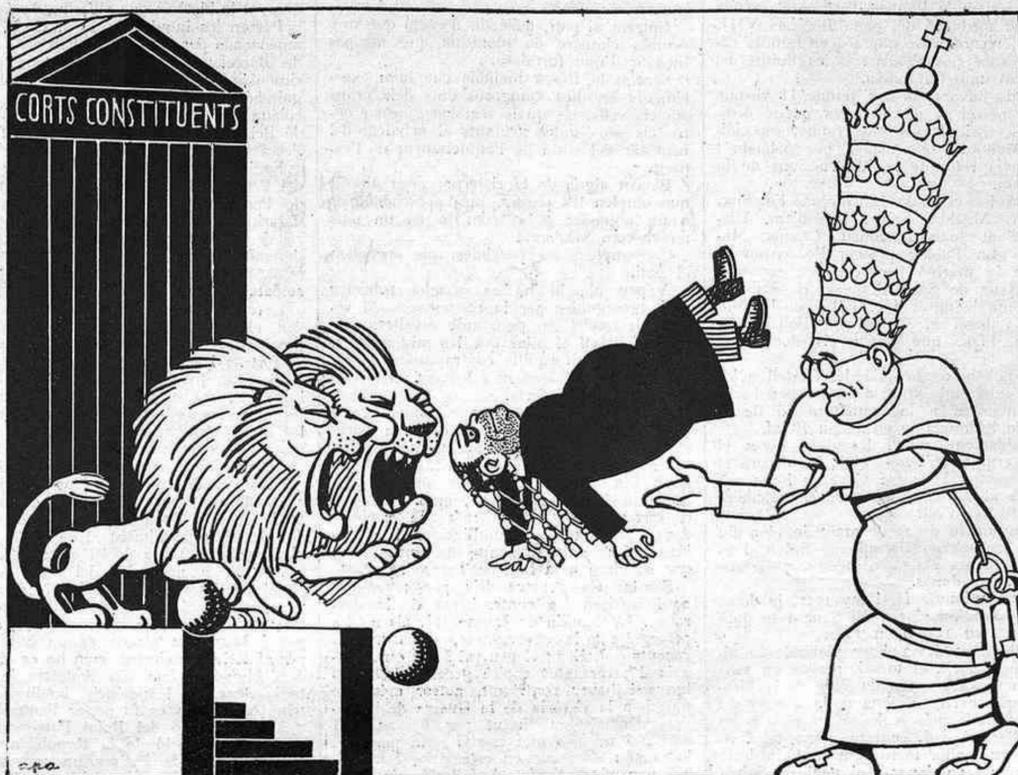
A favor de la concessió del vot hi ha nombrosos exemples, sobretot els d'Anglaterra i Alemanya. Però el grau de progrés polític a què han arribat aquests països no pot pas comparar-se amb la situació d'Espanya—podrien replicar els adversaris de la reforma.

Els arguments són nombrosos per cada banda. I àdhuc en comentar els resultats

Victòria Kent

la política del país. Si ara que hem començat a fer reformes i que el poble es governa a si mateix ens espantaven les novetats, hauríem de reconèixer que volem una República que no introdueixi cap més originalitat que la substitució del rei per un president. Però, tant si volem com no, la República és tota una altra cosa: la República és progrés democràtic i hem de tenir el valor de donar la passa decisiva.

DIPLOMACIA OPORTUNISTA

—Apa, famèlics, mengeu-vos aquest cardenal i feu bondat!

A la pàgina 3:

Les eleccions de diumenge.

Don Jaume de Borbó.

EL CASTELL DE BELLVER

Del Reial Patrimoni al Poble

Un piquiponià

Ho és i aprofitat un dels xofers encarregats del servei públic d'autòmnibus entre Blanes i Lloret.

L'altre dia, tot enfilant la carretera cap al país de les *costas de Levante*, hagué d'aturar el cotxe per culpa d'un carro que anava a davant, sord als avisos del xofer. El servei és ràpid i cal acreditar-lo. L'home, furiós, crida, després d'engegar una expressió difícilment reproducible:

—Feu-vos enllà i no interpreteu el camí.

Misteri

L'escena en un hotel novament inaugurat a la Costa Brava. Hi ha uns hostes que passen bastanta gana. Han acabat de dinar i gairebé millor fóra dir que encara no han començat.

—Sap que tinc molta gana—diu un d'ells a una cambrera que passa diligent pel seu costat.

—Millor — li respon ella amb to complimentós —, això vol dir que vostè té salut. Jo ja fa temps que l'he perduda, com hi ha món — i se'n va corrents cap a una altra taula.

Un company del que té gana tracta de formalitzar-se i exposa el cas: no han vist el tall per enlloc.

—Miri — diu la mirona —, aquí no és com en altres bandes, que maten cada dia. És un dia sí i un dia no que maten vedella, i encara quan en maten, només en maten mitja.

El "Ciero" profètic

De casos graciosos de precència dels periòdics se'n donen tot sovint. Potser cap de tan complet com l'ocorregut amb *El Noticiero* del passat dijous.

A l'entitat Foment Martinenc celebrava un festival (el dia 1, dijous, a la nit) la «Peña Marcos Redondo».

El teatre era ple. Eren les 10 i la funció no començava. Però el graciós del cas fou que el públic, en lloc d'impacientar-se, va començar a riure. A l'escenari anaven a escamar-se quan es fixaren que, demés de riure, els espectadors es passaven de mà en mà *El Noticiero* d'aquell vespre.

El mateix Marcos Redondo el duia i, amb els seus companys, cercà en el diari el motiu de la hilaritat general. No els fou difícil trobar-lo. A la pàgina d'espectacles el precendi diari ja la ressenya del festival que anava a començar.

En Marcos, sempre atent amb els periòdics, cridà la Cecília Cubert i, després de posar-la al corrent de la precència del diari, li digué:

—Ara és qüestió de no fer-lo quedar malament. Miri; diu que la seva «labor sobresalida admirablement», de manera que alertat!

I dirigint-se a la gent de la casa, afegí: —I ja ho veieu; diu que amb la cavatina del Barbero «se desbordó el entusiasme», de manera que... vosaltres mateixos!

La pre-crítica i En Borràs

En Borràs, que també pren part en el festival del Foment «prèviament» ressenyat pel *Ciero*, estava una mica picat perquè només li deien que els versos recitats per ell havien «alcançat major brillantor».

—No us queixeu, Enric. Mireu que diuen que n'heu hagut de recitar alguns més fora de programa obligat pels aplaudiments.

—Això és el que m'empipa!—féu el gran actor—, perquè avui estic una mica enrogallat i, si el públic s'hi fixa, no em deixarà acabar d'hora!

L'Utrillo jr., innocent

Hem rebut aquesta carta:

«Distingit senyor, amic i company: En quedar sorprès amb la lectura del solt *Mal gust* publicat en la secció de *Mirador indiscret*, del periòdic de la vostra direcció, no vull silenciari l'efecte que m'ha produït, perquè aquesta actitud abstencionista implicaria indubtablement una conformitat que ni de molt comparteixo, amb els termes en què aquella nota està redactada.

«Seré breu, i per tant, sobre aquest punt tan sols vull fer constar i remarcar tres coses:

1.ª El dia de la pretesa defunció del senyor Agustí Ferrer, jo em trobava descansant a Perpinyà, absent en absolut de les coses d'aquí i molt menys del curs de la vida del senyor Ferrer, al qual em plau en aquest moment, de reconèixer com a artista pintor considerat.

2.ª No és veritat que tot Sitges — poble en el qual com vostè sap i varem quedar, *passo l'estiu* tot l'any, cosa que, com també varem quedar, és coneguda per tothom — sospiti de mi quant a la facceta que discutim.

3.ª Vaig assabentar-me de la publicació del solt necrològic a *La Publicitat*, per boca del senyor Salvador Soler i Forment, de Sitges, el qual fou el primer i únic que sospitava de mi. Per això cito a aquest senyor perquè hi digui la darrera paraula.

«De la mateixa manera que el senyor Ferrer podia indignar-se amb fonament de causa, prego que consideri la meua rectificació com a una protesta i com a rehabilitació d'una acusació notoriament injusta. I li prego així mateix que el senyor Ferrer s'entengui en aquest afer amb el senyor Soler i Forment.

«I a vostè, senyor Director de MIRADOR, agraint-li per endavant la publicació d'aquest solt, li reitero la meua consideració i estima. Seu afm. — Miquel Utrillo (Jr.)

Trajos d'hivern
COLORS DE MODA MARRÓ
I GRIS AMB DIBUIX DE
NOVETAT
STUMBLER
PREUS REDUITS
DIRECCIÓ: M. PELLICER
F. VEHILS VIDAL
7, Plaça Universitat, 7

Una recent disposició del Govern de la República ha cedit a l'Ajuntament de Palma de Mallorca el Castell de Bellver i el bosc de pins que embolcalla el puig amb un mantell de verdor perenne, del qual les pedres del Castell són el fermall d'or.

Fins a l'adveniment de la República, el Castell i el bosc de Bellver pertanyien al Reial Patrimoni, igualment que el Palau de l'Almudaina. Com de les altres finques

brejats, saturant els pulmons amb els efluvis de la pinassa i de la reina. La calor excessiva de Palma i la polseguera del suburbi ens fan més agradosa la passejada i ens agullonen a fruitar amb més desig de la frescor de les altures. Entrem al clos exterior guiats per un guarda que encara vesteix l'uniforme dels servidors del Reial Patrimoni. A la contrafossada llegim una inscripció que consigna haver estat afusellat

anys sofrint el premi d'haver estat virtuosos a la Cort de Carles IV, Maria Lluïsa i Godoy. El poeta asturià és un amic de la meua adolescència, car la major part dels exemples de la preceptiva literària que em serví de text eren trets de les obres de l'auster Jovino. Era natural que la seva austeritat fes a Maria Lluïsa l'efecte d'una premissió.

Passgem pel terrat del Castell, privilegi que Jovellanos sols tingué a les darreries del seu captiveri. Llegim inscripcions gravades pels presoners a l'ampit de la barbacana i a les parets dels alcobars, que també servien de presó.

Ascendim fins al terrat de la Torre de l'Homenatge. El lloc és únic, perquè és la casualitat d'un mirador suggestiu davant d'un paisatge de rara bellesa.

Totes les circumstàncies fan d'agulló per al fruit de la felicitat del dia.

Recordo l'emoció d'una tarda a dalt del minaret de Kairuan, la qual resta a un recó privilegiat del meu museu psíquic. Però, era en terra llunyana, davant del desert marajador, en mig de gent estranya per religió, llengua i costums, anava sol i em rondava la malaltia.

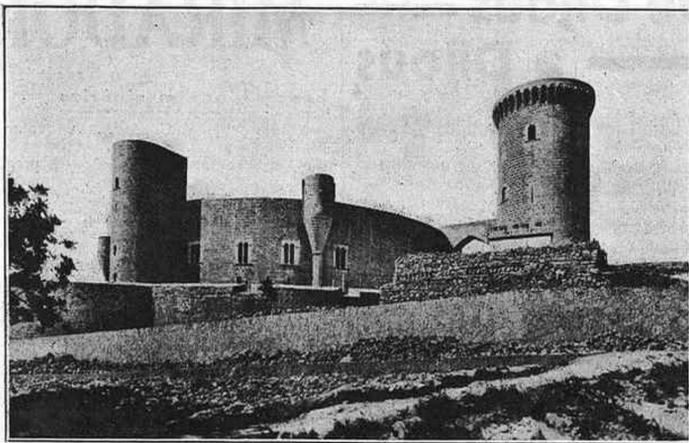
Ara sóc en terra pròpia, dalt d'una joia d'art català, sento la salut plena i tinc al costat la meua dona, tornaveu refinat i suggestió sensible per al canvi d'impressions.

Quants de paisatges bells hauré esguardat amb l'esperit que Leopardi posava en la contemplació de l'ermo colle i com ell he sentit l'agra dolç del naufragi en el mar del moros renunciament!

Ara, en canvi, tot convida a viure i a ritmar el sentiment de la vida.

El mar s'estén com una catifa blava de serrells blanquíssims; les terres que emmarquen la badia somorta estan disposades en una ordinació felicitosa; les obres dels homes tenen un savi acatament al geni del lloc; el passat ha subsistit en formes de bellesa, i l'avenir es presenta per camins de benaurança.

I el present, fet de tot això, esclata en sensacions de quietud, de recolliment, de felicitat...

El Castell de Bellver

i palau de la Corona, se'n incautà el Ministeri de Finances, el qual, darrerament, els ha traspassat al Municipi.

D'aquí endavant, tothom tindrà lliure accés a la Pineda, parc esportiu necessari per a la salut del poble, i la vila podrà estendre els seus eixamples falgadament per la banda ponentina de la badia meravellosa.

Precisament, la ciutat ja bastia cap aquella banda els seus barris moderns de Santa Caterina i del Terreno; però, al millor de l'empenta progressiva, topava amb les fites del bosc de Bellver i el barri s'escanyava.

Atapeïts entre el domeny reial i la riba, es formaren els carrers de casetes baixes, on el trànsit excessiu aixecà polsegues que fan ben poc agradosa la passejada fins a Porto Pi. Amb una altra urbanització que hagués pogut sistematitzar el peu del tossal de Bellver, Palma tindria un passeig marítim que recordaria la carretera de Possilipo, al golf de Nàpols.

Sempre s'és a temps per esmenar una deficiència, i ara el Municipi de Palma podrà fer quelcom per a eixamplar i embellir el seu Terreno, posseïr una pineda magnífica, veritable pulmó de la ciutat, i disposar del Castell, edifici ideal per a instal·lar-hi un museu digne de Mallorca.

Jaume I deixà en testament el regne de Mallorca, els comtats del Rosselló i Cerdanya i el senyoriu de Montpeller al seu fill Jaume II, però l'hereu Pere II, que ja en vida del seu pare havia mogut guerra per l'ambició d'un regne que encara no posseïa, no es conformà amb el testament que li deixava Catalunya, Aragó i València, i, l'endemà de la mort del Conqueridor, en 1276, ja es mostrà decidit a pendre a Jaume II el seu cabal.

El rei mallorquí, no veient-se amb forces per a contrarestar l'impetu del seu germà, se'n declarà feudatari, però aprofità la guerra de Felip III de França contra Catalunya per ajuntar-se al francès.

La victòria del nostre rei li permeté encarregar al seu fill Alfons que desposés Jaume II de les seves terres, manant sortir l'expedició, malgrat trobar-se ell moribund.

Els cavallers mallorquins, enutjats del seu rei per haver ajudat als invasors de Catalunya, s'entengueren amb Alfons i aquest entrà a Palma el 19 de novembre de 1285, vuit dies després d'haver mort el seu pare. Jaume II fugí als seus estats pirenenics i des d'allí guerregjà amb el seu nebot.

Mort aquest en 1291, el seu germà i successor Jaume II tornà les Balears al seu oncle, signant la Pau de Tarascó el mateix any, per mediació del papa Bonifaci VIII, el qual, recordant-se que era de família catalana, sabé posar terme a les lluites del Pontificat amb Catalunya.

Des de llavors els dos Jaume II visqueren en pau i el de Mallorca pogué dedicar-se a enriquir els seus estats, especialment Mallorca, que estava poc poblada i no s'havia refet de les destruccions de la conquesta.

Fundà les viles de Lluçmajor, Felanitx, Santany, Algaida, Selva, Benisalem, Porreres, Sant Joan de Sineu, Camps, Manacor i La Pobla; protegí l'ensenyança; impulsà la marina i el comerç; començà el monestir de Sant Francesc de Palma; transformà i engrandí el Palau de l'Almudaina; i bastí el Castell de Bellver, de *Pulchro Visu*, que diuen els documents llatins.

Començà la construcció del Castell a les darreries del segle XIII o a primeries del XIV, simultàniament a la transformació de la Cuda de l'Almudaina en Palau Reial.

Probablement, dirigí les dues obres el mateix arquitecte Pere Salvà, les decorà el mateix pintor Francesc Cavaller i les administrà el mateix inspector, el cistellaire Fra Pere des Coll.

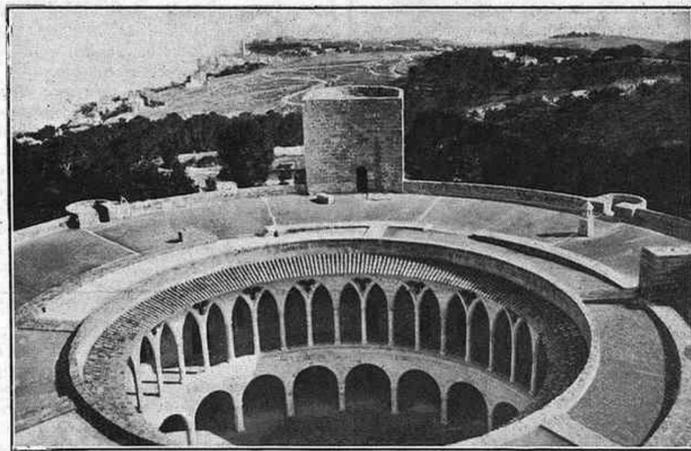
Un document de 25 de març de 1309 diu que hi treballaven l'arquitecte Salvà, l'escultor Pere des Puig, 60 paletes, 7 esclaus del rei i 150 dones.

En morir Jaume II, l'any 1311, ja deixà l'estat del Castell, i el seu fill Sanç I hi datà documents en 1314 i en 1322.

Aquells anys devia ésser plantada la pineda que vesteix el tossal, perquè en 1281 era una vinya anomenada Puig de la Mesquida, que Ferrer Vileta tenia a cens del Rei. Renovada pels segles, ha arribat a les frondositats d'avui, com un anex del Castell, el qual s'ha mantingut amb la bella fesomia que va donar-li el geni de Salvà.

Arribem a la porta principal del domeny, que ja no és reial, paguem el bitllet d'entrada i pugem a poc a poc els camins om-

contra aquella paret el general Lluís de Lacy el dia 5 de juliol de 1817, després de sortir-li malament la sublevació contra el govern absolut de Ferran VII. Des d'allí contemplem l'obra medieval. Quin conjunt més harmònic, malgrat els elements diversos, necessaris per a una obra de guerra, ensems que de sojorn reial els dies de calor! Quina elegància de detalls i línies, sense desvirtuar la ferrenya amenaça de les parets

El pati del Castell. Al fons, Porto-Pi

disposades per a resistir els sitis més obstinats!

El gran calder de pedra blanca daurada pel sol s'ennobleix encara per la Torre de l'Homenatge que puja isolada amb l'esveltesa i gracilitat d'una palmera.

Dos ponts de pedra comuniquen la Torre amb el terrat del Castell, substituint els ponts llevadissos dels temps primers.

La sobrietat de la paret llisa, només trençada per alguna finestra als diferents pisos de la Torre, en té prou per a produir una impressió de filigrana amb la corona de permòdols que sosté les lladroneres.

Apegats al calder, tres massissos alcobars que amb la Torre formen els quatre punts d'una creu, reforcen la fortificació, i encara als intermedis puguen uns pilars que es gonflen fins a formar sòlides escaragaites.

Entrem al pati, delicada floració que més sembla claustre de monestir que no pas interior d'una fortalesa.

Sentim la fresca inefable que hom experimenta en dies xafogosos dins dels grans edificis vells, els quals semblen guardar entre els seus murs gruixuts el privilegi del benestar del cos i de l'aquietament de l'esperit.

Bevem aigua de la cisterna, gran dipòsit que omplen les pluges, més apreciable per a un aigüador golut com jo en un país ressec com Mallorca.

Contemplem les porxadetes que enrodren el pati.

A peu pla hi ha 21 arcades robustes molt resseguides per la restauració. Al segon pis també 21, però amb esveltesa que fa més gràcil el pilar que les mig parteix, enlirant una forquilla contraposada a l'interior de l'arc i ajudant a formar un trèbol, senzill i de bon efecte.

Seguim les habitacions que formen el cos de l'edifici, entre les galeries i la paret exterior. Grandasses, blanques, nues, tenen l'aire de les coses sense utilització. Evolucion llur passat, els temps que les animava la Cort mallorquina, ombra efímera de sort tràgica que tastà, més que les abundors i el luxe, les humiliacions i la pobresa, fora dels moments de tranquil·litat que seguiren a la Pau de Tarascó.

Sentim els gemecs dels presoners que aquí sofriren les contrarietats de la derrota... La família de Jaume III, els nobles perseguits pels agermanats, els francesos vençuts a Bailèn; el general Lacy que, després d'haver estat capità general de Catalunya i haver contribuït, potser més que ningú, a la victòria de la Guerra de l'Independència, fou tingut per Ferran VII amb tal misèria que escriví a la paret de la presó: «Sentado en este sitio, Lacy pidió pan al centinela, desfallecido de necesidad.»

Però la figura que ens parla més al cor és la de Jovellanos, que aquí passà set

Resseguiu els flocs que albirem en la claredat de la tarda bronzada per l'oratól estival, pronunciem com una lletania de bellesa els noms dels monuments d'art, dels jardins delitosos, dels paisatges suggestius, de les reminiscències cabdals de la història.

La ciutat presidida pel miracle triple de la Seu, l'Almudaina i la Llotja; les cales on no seria estrany trobar sirenes, els camps de les oliveres mil·lenàries, les masies que són o foren rius d'art, les muntanyes de noms heràldics o místics, en fi, tot el món que resguarden els braços oberts de la Serra, com una concreció de la Fortuna.

Baixem de la Torre amb recança, deixem el Castell amb fretura de no deixar cap detall en l'oblit i emprenem el retorn pels camins del bosc que s'enfosqueixen.

No tenim pressa a sortir del bosc i anem evocant la història que allí s'ha descabellat.

Passen les inquietuds de la Cort, sempre amenaçada per la cupiditat dels seus parents de Barcelona; la guerra moguda pel Cerimoniós sense cap motiu, la rendició de gairebé tota l'illa en 1343 i el gest de Nicolau Marí que es negà a lliurar el Castell de Bellver i resistí sense esperança fins que l'escassa guarnició l'arribà a deixar sol.

Fugitiu Jaume III als seus estats d'enllà del Pireneu, guerregjà fins a caure en mans de Pere III, i, reduït a senzill baró feudatari, ven el senyoriu de Montpeller al rei de França, compra naus i lloga tropes, desembarca a Mallorca aixecant el penó reial, i és vençut i mort a Lluçmajor pels soldats de Pere III.

La reina i els infants són tancats a Bellver, el qual comença el seu nou ofici de presó, que repetí en 1391, guardant Pere Sa-fortesa i els seus partidaris.

En 1395, Joan I el Caçador passa a l'illa i durant tres mesos féu Bellver teatre de les seves fastuositats, i en 1521 començaren les lluites dels agermanats, que no finireu matant al governador Pere de Paes i altres cavallers que s'havien refugiat a Bellver.

El perill de les incursions dels pirates aconsellà un bon artillament, i les dureses de la Justícia donaren fama als calabossos del castell, especialment al de l'Olla, situat al fons de la Torre de l'Homenatge.

Destriat a primeries del segle XVIII el Reial Patrimoni dels béns de l'Estat, Bellver pertany al rei, encara que seguïen tancant-hi presoners il·lustres com Jovellanos i Lacy. La pineda és un bon ingrés per al Reial Patrimoni, com ho és el Palau de l'Almudaina on són llogaters la Capitania General i l'Audiència, i adhuc el mateix Castell, on es fa pagar l'entrada.

Amb l'abolió del Reial Patrimoni duta per la instauració de la República, arriba l'hora de fer de Bellver un museu d'art mallorquí, purificant-lo dels records tètrics i fent-lo instrument de cultura i esplai d'aimadors dels espectacles sublins.

Miquel CAPDEVILA

L'APERITIU

La tardor normal. — Aquest estiu, quan la calor i la pólvora ens cargolaven l'ànima tota plena d'inconseqüències com un cigarret pessim, hi havia qui feia terribles calendaris sobre la tardor vinent i sobre la política del país. D'un cantó, els abrandats per un vesper revolucionari només menjaven dels periòdics les manifestacions, les declaracions, els rumors, les boies, tot l'espectacle de la gran digestió política, els semblava que la vida anònima, una mica rumbiant, una mica pintada de gràcia i de banalitat, s'havia extingit per sempre. Els llibres, les terrasses, els camps de futbol, els tortells, els barrets de les senyores, els gossos artificials, les misses de dotze, les comèdies, els films, les corbates, la rialla desenfadada del carrer, tot seria pulveritzat, destruït pel gran panteix de l'interès polític, de les discussions de les Corts, dels grans mitings, de les vagues teatrals, de les manifestacions vermelles. Els editors, els empresaris, els sapers, els fabricants de «carousels», de papirats o de pintura pels llavis, tremolaven ventant-se el fetge ple de pedretes catastròfiques.

Per un altre cantó, hi havia els grans pessimistes, que s'havien fet una samarreta de pèls d'eruga negra i s'arrossegaven damunt de la fulla de col de totes les covardies. Anunciaven la vinguda de l'Anticrist, deien que la pesseta no seria bona ni per fer la calderada dels porcs, que les monges serien rostides i enfilades en uns escuradents, com aquells ocelllets que venen a les tavernes de Madrid i que només serveixen per aplacar un desig d'una senyora que estigi en un estat molt interessant.

La gent en general creia que arribant la tardor, començàrem a veure uns ullals tètrics, que serien els de la dentadura de l'hivern, i que tots aniríem vestits de pal·lofes de misèria.

Val a dir que amb la vinguda de la República ens varem fer passar un gust d'horres civics i civils amb tots els drets polítics, votant i tornant a votar, i fent les eleccions més patètiques i més espectaculars, i els mitings més plens de suor, de llàgrimes i d'entusiasme. Feia tant temps que dejunàvem, que ens varem llençar a l'apat polític amb una voracitat de caníbals, i s'ha de confessar que ens ho teníem ben merecut.

I ara, en el dia que vivim, he sentit lamentar-se a algunes persones sobre el resultat de les eleccions del diumenge. Les lamentacions venien a dir que no hi hagué prou entusiasme, que el cos electoral no s'havia bellugat amb els nervis que calien.

I aquestes lamentacions jo les trobo grotesques. Els partidaris del dinamisme volen impossibles, no s'adonen que el ciutadà, per damunt de tot, obeeix al seu ritme visceral, i les vísceres es cansen, els cors no poden bullir continuament. Jo crec que una bullida constant és un perjudici per tot; per consolidar les coses, fins per consolidar la República, fins per consolidar la felicitat, es necessita un ritme normal, el contrari és patologia o simple follia. Contra les lamentacions es pot afirmar que si el cos electoral no va demostrar el sublim atac de nervis de les altres eleccions de la primavera i l'estiu, comparat amb les darreres que es varen celebrar a Barcelona abans de la dictadura, ha donat un resultat esplèndid, un resultat numèric doble.

El món està ple d'imponderables, i un d'aquests imponderables és que la vida, malgrat totes les tempestats, tendeix a normalitzar-se de la manera que sigui; després de vibrar, cridar, plorar i esgarapar, fatalment s'ha de dormir, s'ha de menjar, s'ha de somriure a totes les gràcies i a totes les desgràcies. Si no fos així, seríem una colla de ximples.

Comença la tardor, a les Constituents s'estan discutint coses que posen la pell de gallina, la nostra sort de republicans espanyols i de republicans catalans passa per les llengües caldejades, plenes dels tabacs constitucionalistes del Congrés. Malgrat aquests moments sublins, a Barcelona tornen a treure el nas les comèdies, els films, els llibres, les pilotes de futbol, les modes, les palles dels aperitius, els gossos que somien terrosos de sucre i estan més enllà del bé i del mal. El Premi Crexells funciona tranquil·lament, s'han rebut un feix de novelles importantíssimes, els teatres són plens, la gent plora amb les desgràcies que passen a una característica de mentalitat lunar. El cinema sonor grata l'orella enamoradissa, i Chevallier des del Coliseum canta amb un toalló de cambraj amb dits. Les ànimes dels bars i les terrasses s'han de pintar d'aquell verd tendre i pacífic que tant plau als rumbiants. Tothom treballa, ningú no es recorda del tuf de la pólvora i sembla que els homes més porucs i els homes més cafres porten una violeta penjada al nas.

Amb aquesta normalitat tardoral, amb aquesta gràcia despreocupada de diumenge, acabem d'eleger dos diputats netament catalanistes. La gent té llavis a propòsit per la rialla, i aquest és el nostre imponderable; sense aquest imponderable no tindríem ni Estatut, ni República, ni res. I després d'això que us die, aneu al port, enfileu-vos a la torre de Jaume I, nova de trınca, i veureu que Barcelona és la ciutat més bella del món.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

URODONAL

treu el dolor
de ronyons
perque
dissolt
l'àcid úric

Estic satisfet del
resultats obtinguts amb
URODONAL en tots
els casos en que està
indicat.

DE SOMMERST MOORE
Gràfic INDICADOR
DELS LLOCS A ONT
ES LOCALITZA
EL REUMA

Concedida de la Facultat
de Medicina de Sevilla

L'ACTUALITAT POLITICA

Les eleccions de diumenge

Des del 12 d'abril, l'elector barceloní ha acudit cinc vegades a les urnes, comptant-hi la diada del plebiscit per l'Estatut de Catalunya. Les eleccions darrerres han tingut un caràcter molt diferent de les altres tres. Les eleccions complementàries de diumenge quasi han estat — parlem de Barcelona — unes eleccions normals, i així no

Pere Rahola, de la Lliga

vol dir que no tinguessin molt interès. La passió de les eleccions municipals, les que varen portar la República, i de les eleccions generals per a les Corts Constituents, havia desaparegut. Aquell caos de les altres eleccions complementàries tampoc no ha existit aquesta vegada. En aquelles eleccions, que donaren per resultat l'elecció del comandant Jiménez, no es varen presentar els partits catalans. En les eleccions de diumenge varen lluitar tots els partits, exceptuant l'Esquerra. Eren, doncs, les eleccions de diumenge, una temptativa parcial de recompte de forces.

El resultat han demostrat que la Lliga Regionalista i Acció Catalana mantenen les seves posicions. La Lliga té més de 30.000 vots i Acció Catalana més de 15.500 vots, en números rodons. Igual que en les eleccions de regidors, la Lliga ha aglutinat altres forces d'extrema dreta que van, segurament, fins al sector de la gent que havia figurat a la Unió Patriòtica i fins als carlins. Quant als vots d'Acció Catalana, encara que només arribin a la meitat dels de la Lliga, tot fa suposar que les aportacions que pugui haver rebut de fora no tenen importància numèrica. Ens trobem doncs en el cas que la Lliga, que era, abans de la Dictadura, el partit més subversiu de Catalunya, en l'aspecte polític si no en el social, és avui el conglomerat més dretista del país. La Lliga suma avui un sector molt vell del catalanisme, l'esperit de sometent i els residus monàrquics. I té prou força per assimilar tots aquests elements exteriors i per no perdre el caràcter catalanista.

L'evolució de la Lliga, motivada en gran part per causes circumstancials involuntàries, provoca entre els esquerrans campanyes tan legítimes com es vulgui, des del punt de mira partidista, però sovint exagerades. Cal que la gent d'esquerra es faci càrrec que l'existència d'una dreta és un fenomen biològic inevitable. Hi ha d'haver una dreta, un centre i una esquerra. I encara hi caben una extrema dreta i una extrema esquerra. El lloc que avui ocupa la Lliga podria omplir-lo una altra força més dretista i menys catalanista. Entre una dreta dirigida pel senyor Raimond d'Abadal o una altra dreta acabada per un Viver, no hi ha lloc a dubte. El monarquisme de la Lliga és dubtós, i dintre d'ella hi ha elements republicans com el senyor Rahola. En canvi, no són dubtosos l'antirepublicanisme dels homes de la vella Unió Patriòtica, el seu instint dictatorial, la seva rapacitat i la seva poca intel·ligència. Ben mirat hi ha una diferència entre el senyor Rahola i el fill del general Primo de Rivera, candidat per Madrid en les eleccions de diumenge. Voldríem que el lector tingués en compte aquesta diferència essencial. Negar-la, seria un pecat contra la intel·ligència, una exacerbació del fanatisme.

Les eleccions de diumenge han confirmat que Acció Catalana és un partit de centre, i, per consegüent, de possibilitats limitades quant al nombre. Val a dir que Acció Catalana no ha pretès mai considerar-se com un partit esquerrà: l'adveniment de l'Es-

querra el va situar definitivament al centre. No obstant és avui l'únic partit que no té aliats, ni suma vots entre les forces més directives o més esquerristes que ella. No compta, com la Lliga, amb aliats tan poderosos com l'esperit de sometent, els carlins i els pupins. Pel lloc que ocupa, Acció Catalana podria ésser un partit liberal. I encara que sembla que ha passat l'hora dels partits liberals, el fet és que en totes les assemblees d'Europa, aquests partits, de nombre reduït, actuen d'àrbitre, i sovint ocupen els llocs més alts del Poder, sobretot quan les eleccions funcionen pel sistema de representació proporcional.

L'única desfeta real de les eleccions de diumenge ha estat la dels radicals. Falta saber si fou un desencert llençar la candidatura del senyor Giró: és, però, lícit d'afirmar que aquest nom no va commoure ningú, ni els radicals. Si el resultat de diumenge reflectís exactament la situació del partit, podríem dir que el partit radical ha mort. És possible, no obstant, que es tracti d'un cas de mort aparent. Costa de veure que el partit que va fer un bon paper el dia 12 d'abril hagi pogut liquidar-se tan de pressa.

Pitjor ha estat el resultat obtingut pels socialistes catalans. Molt abans de la Dictadura, els senyors Serra i Moret i Fabra Ribas havien obtingut uns tres mil vots. Ara la Unió Socialista de Catalunya ha tingut sis mil vots, xifra ben magra per a un partit que fa tants anys que lluita i per a un ideari conegut arreu del món. Les causes del fracàs del socialisme a Catalunya, i concretament a Barcelona, són més complexes del que sembla. Aquest tema donaria pasta per escriure tot un assaig. Una d'aquestes causes, modesta si voleu, però molt eficient, potser la trobaríem en el fet que el partit és dirigit per

Martí Esteve, d'Acció Catalana

intellectuals que no han tingut força de persuasió per convèncer l'obrer autèntic. La major part dels homes de la Unió Socialista són professors i catedràtics, persones que, quan no tenen un passament, poden considerar-se d'un estament més elevat que l'obrer. En altres països els intel·lectuals han enquadrat les masses proletàries: a Catalunya, els intel·lectuals només han pogut enquadrar el catalanisme, fins al punt que els intel·lectuals han estat sempre l'element vital de tots els partits netament catalanistes que han durat i prosperat. Si d'aquesta observació en voleu treure la conseqüència que els intel·lectuals no han cooperat en cap moviment obrer, tindreu tota la raó, però cal tenir en compte que la qüestió de l'idioma ha absorbit fins ara totalment llur activitat política i literària.

Els dos grups comunistes han obtingut un total de menys de deu mil vots. D'aquests vots en corresponen més de vuit mil al senyor Joaquim Maurín. Són tots comunistes aquests vots? Probablement no. L'esnobisme i la circumstància que l'Esquerra no presentés candidat, ha afavorit el senyor Joaquim Maurín. No és cap secret que alguna personalitat de l'Esquerra va votar i fer votar la candidatura comunista. El fet no ens alarma, però val a dir que des d'un punt de vista doctrinal és una monstruositat. A la llarga, aquestes velleïtats romàntiques han d'actuar de ferment de dissolució. Aquesta és la nostra opinió lleial. S'és comunista o no se n'és, i mentre no es demostri el contrari, l'Esquerra és un partit burgès, situat a milions de quilòmetres de distància del comunisme.

Mirant a fora

El bon intèrpret

El sèquit oficial de Pierre Laval i Aristide Briand, en el seu viatge a Berlín, ha estat dels més reduïts.

A Berlín mateix han trobat llur intèrpret favorit, Hesnard, rector ahors caduc de la Universitat de Dijon i cap del servei de premsa de l'ambaixada de França, la carrera del qual debutà a Thoiry, quan les converses entre Briand i Stresemann.

Algú preguntà a Hesnard si, com ha fet un altre intèrpret cèlebre, pensava escriure les seves Memòries.

—Oh, mai! — respongué —. Un bon intèrpret ha de comprendre-ho tot a l'acte i oblidar-ho tot al minut següent.

L'Alemanya de Weimar

El protocol alemany, a despit d'ésser tan sever en qüestions d'etiqueta, ha consentit a passar-se dels uniformes de gran gala, per a la recepció dels ministres francesos a Berlín. En el tren que duia aquests, el comte von Mumm ho havia previngut a Berthelot: —Es per indicar que no els rep l'Alemanya de Postdam, sinó l'Alemanya de Weimar, és a dir, l'Alemanya... de país...

Com pertot

Anant cap a Kladow, Pierre Laval es fixà, a la sortida de Berlín, en un grup monumental que representa quatre corredors. —Són els quatre últims contribuents— li explicà Brüning.

Manifestació espontània

Tornant de Berlín, els habitants del Ruhr feien voleiar mocadors al pas del tren que duia els ministres francesos.

—Així sí que és espontani de debò— digué Laval a Briand.

En realitat, el tren estava compost del vagó dels periodistes, el vagó restaurant i el vagó presidencial, i els del primer vagó s'havien abocat a les finestretes i feien senyals d'amistat a la gent que trobaven prop de la via, que, sense saber qui anava al tren, responien de la mateixa manera.

Anonimar

L'òrgan central del partit hitlerrià, el Völkische Beobachter, ha publicat darrerament aquesta notícia:

«L'ambaixador dels Estats Units a Berlín ha comunicat al batlle d'aquesta dretana ciutat, herr Sahm, que té a la seva disposició la quantitat de cent mil dòlars, donatiu d'un americà que desitja guardar l'anonimat a les obres humanitàries que s'ocupen de la infància berlinesa.»

No ha estat únicament l'òrgan hitlerrià el que ha publicat aquesta notícia, però els altres diaris donen el nom del donador, el qual és Jakob Rosenthal, israelita i sionista militant.

Però com que un diari hitlerrià té per missió combatre els jueus...

Gandhi a Londres

El príncep de Galles.—Com ha anat això? A veure si ara no seré jo qui llençi la moda! (Politiken, Copenhaguen)

Petita qüestió lingüística

Mac Donald ha excitat la indignació de l'historiador Holland Rose, professor a Cambridge, perquè, parlant dels seus compatriotes, el primer ministre anglès ha emprat el terme «odiós» de Britisher. Sembla que l'odiós és la terminació er. Els anglesos primmirats diuen que és un vulgarisme nordamericà que té un sentit lleument pejoratiu.

El fet és que no existeix un terme per designar tots els súbdits de Jordi V. Englishman, per exemple, és rebutjat pels escocesos com a massa limitatiu.

A propòsit d'això s'explica una anècdota: Durant la guerra, un highlander, arribant a un poble evacuat el dia abans pels alemanys, veu escrit en una paret: «Got strafe England!» (Déu castigui Anglaterra). Indignat, s'acosta a la paret i, sense pensar-s'hi gaire, esborra ben bé England i escriu en el seu lloc Great Britain...

LA MORT DEL PRETENDENT

Don Jaume de Borbó

Ni després de mort, don Jaume de Borbó s'ha pogut lliurar dels reportatges fantàstics, fruit d'imaginacions de periodista a la recerca del sensacional. Aquest home, que les poques vegades que havia estat a Espanya, havia passat completament desaparegut adhuc a la majoria dels seus fidels i no havia rebut mai cap periodista en territori espanyol, era objecte tot sovint d'intervius imaginaris que apareixien en els periòdics il·lustrats, seguits a l'acte d'un desmentit,

si després no acceptà càrrecs del govern espanyol, en féu acceptar a amics polítics seus, seguint la política oportunista del seu grup polític.

I el propi general Damas Berenguer, essent capità general de Galdia, havia estat en tractes amb don Jaume, i no cal dir del general Martínez Anido, les cartes del qual, escrites a màquina i firmades només Martínez, podrien donar molta llum sobre la gestació del cop d'Estat. Recordi's que en pujar Primo de Rivera al poder, Martínez Anido, que no formava part del primer directori militar, girà cua en el seu viatge a París, on anava a veure el Pretendent, per tornar a Espanya i acceptar un càrrec de govern.

Els historiadors futurs segurament tindran en compte un dinar que es celebrà a Fontainebleau, als principis de l'època directorial, amb assistència d'importants personalitats espanyoles, el qual dinar explica els manifestos que publicà don Jaume durant la dictadura.

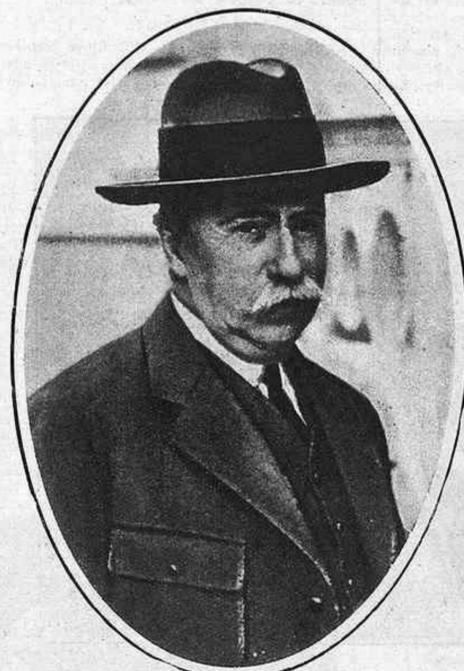
Més tard, el propi don Jaume autoritzà partidaris per intel·ligenciar-se amb caracteritzats elements republicans per enderrocar conjuntament la dictadura, convocar unes Constituents i acatar lleialment les decisions d'aquestes. Entre altres, es celebraren algunes reunions a l'Ateneu Barcelonès, a les quals assistiren el comandant Romero i Barriobero, que pocs dies després, gràcies a una confiança, eren detinguts a Madrid. L'actual secretari de don Jaume, el comte de Melgar, que llavors feia el servei militar a Madrid, hagué de fugir. I a Barcelona, amb motiu de tot això, foren detinguts els senyors J. Bta. Roca, Guàrner, Roca i Oliveres.

Persones que han tractat íntimament don Jaume comencen la seva manera de pensar sobre les formes de govern, segons la qual la monarquia és un pacte entre la família regnant i el poble, i això dona versemblança al refús, que aquests dies ha comentat la premsa i alludíem més amunt, d'una col·laboració amb l'ex-rei Alfons.

El Pretendent tenia gairebé tots els seus partidaris a Catalunya i a les Províncies Basques, o sigui les dues regions més diferenciades d'Espanya i amb més aspiracions autonòmiques. L'únic aglutinant amb els lleials de les altres regions espanyoles era la figura de don Jaume. Desapareguda aquesta, s'obre un període d'interrogant. A Catalunya, el problema està ja mig resolt amb la reincorporació al partit d'alguns elements que serviren la darrera dictadura, la qual cosa ha motivat la separació dels grups que sempre s'havien pronunciat en un sentit catalanista. Probablement aquestes dues tendències cristal·litzaran en una forma ben diferent el dia en què, aprovat l'Estatut, els partits polítics catalans s'estructurin de nou. I no és improbable que aviat aparegui un manifest precisant la situació i l'orientació d'aquesta força de dreta que cap perfectament dintre el conjunt de forces polítiques catalanes.

Perquè cal tenir en compte que, mancant don Jaume, desapareix el fonament més important — el sentimental — del partit legitimista.

M. Z. i P.

Don Jaume de Borbó

ment per les persones autoritzades. Aquestes llegendes dirien que són gairebé inherents a la condició de pretendent exiliat, condició que don Jaume ha sabut portar amb el màxim de dignitat, com bastarien a provar-ho, si altra cosa no, el to de respecte amb què tota la premsa ha comentat la seva figura i ha descrit la seva vida i la versió, del tot versemblant, de la seva entrevista amb el «cosí» Alfons, refusant un pacte que, si no arribava a produir la guerra civil, com era el desig de l'ex-rei, almenys hauria provocat seriosos trastorns comprometedors de la seguretat del país que se'l tregué de sobre.

D'entrevistes relacionades amb la política interior d'Espanya, don Jaume n'havia tingudes moltes més del que el gros públic suposa. Es pot dir que a Espanya no hi ha hagut moviment de cap mena sense que els dirigents d'aquest s'acostessin al Pretendent per assegurar-se la seva col·laboració. Es pot dir sense mica d'exageració que és impossible d'escriure la història contemporània sense tenir en compte l'arxiu de don Jaume. D'aquí uns quants anys, el dia que un historiador l'explori, aquest arxiu donarà moltes sorpreses. Però probablement aquest temps és llunyà encara.

De totes maneres podem assegurar, per exemple, que el senyor Cambó mateix, després d'haver-se compromès, durant la dictadura, a una acció conjunta amb el Preten-

Aquesta mena d'aventures? Mai!

...Pendre un remei desconegut significa exposar temeràriament la nostra salut.

Les persones prudentes, quan pateixen algun dolor, no prenen més que

CAFIASPIRINA

EL PRODUCTE DE CONFIANÇA

Alleuja ràpidament i proporciona una sensació de benestar i salut.

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA

Unió de Fotogravadors

Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES I PRESSUPOSTOS GRATIS

el paper de fumar català més antic i acreditat

EL CINEMA

Algunes estrenes

La història que explica el film de Blystone, *Joves pecadors*, és perfectament negligible. Es tracta d'un jove que té un desengany amorós i en comptes de fer-se frare, segueix el camí invers, s'embruteix i s'arriba a corcar la salut darrera les dones, el vi i el tabac. Però com que el cinema americà és fidel a una certa moral—d'això ploren els de la *Revue du Cinéma* i molts altres—la segona meitat del film servirà per fer-nos

dota, el director sembla posseir una llibertat que l'ajuda molt.

Es un film sense importància, però que val en la realització dels detalls, pel que sembla haver-hi de més a més.

La Metro ha presentat dos films còmics parlats en castellà. Per ara són aquests, els còmics, els millors que hem vist parlats en

«Joves pecadors»

assistir a la rehabilitació del viciós. Una mena d'illuminat que sembla sortit d'un llibre de Smiles, que a còpia de pallisses i de fer-li dura la vida, acabarà per tornar a posar bo aquell xicot.

Jo no tinc la culpa si a vegades parlo de pecats, tot parlant de cinema. Aquest mot de pecat, quasi bandejat del llenguatge corrent, perquè sembla encastat a un olor d'encens sospitós, té en canvi un gran cultiu en el cinema. Hem tingut: *Pecats prohibits*, *El pecat sintètic*, *Els pecats dels pares*, *L'àngel pecador*, etc., i ara tenim *Joves pecadors*.

Sempre m'ha semblat que aquestes històries de regeneracions, en donar l'esperança que sempre s'és a temps d'esmenar-se, a més a més d'incloure la majoria de les vegades un error psicològic, no tenen res d'al·licionadores, i no dic això perquè cregui que el film hagi d'ésser al·licionador—res no hi ha més lluny del meu pensament—, sinó perquè crec que els enemics de la moral patixen de vegades en va. Els que s'irriten d'aquesta defensa que els Talberg, Fox i Lasky fan de la moral, que s'aconsoïn pensant que ho fan molt malament.

L'habilitat consumada de Blystone sosté amb un cert èxit aquesta història que no interessa. Les primeres imatges del film són les millors, de moviment, de plàstica i de joia purament cinematogràfica. S'hi sent el gust de fer un film pel gust de fer un film, i com que encara no ha començat l'anèc-

castellà. (Els tràgics per ara no ho resulten; queden còmics sense voler-ho.)

El film de Charles Chase, *Monerías*, és simplement bo de debò. No és d'un còmic gaire refinat si voleu, però tampoc no és mai ordinari, sempre de bona llei i sobretot sempre original. Els gags hi són amb abundància, i molts d'ells estrictament sonors, i això em sembla el més important. Els sons hi són emprats discretament i les cançons i les veus d'una manera deliciosa. Per afegidura, de fotografia queda sempre bonic i tot plegat està compost amb una estilització, tant en els caràcters com en les situacions, que em sembla un èxit.

El llarg film de Hal Roach amb Stan Laurel i Oliver Hardy, *Calaveras*, a desgrat de contenir moments d'una gran força còmica, entre els millors realitzats per la famosa parella, queda en conjunt desigual. El principal greuge que tenim envers el film és el de repetir en un episodi, massa textualment, *La tragèdia d'una cabra*. Però la mateixa justícia ens ha de fer reconèixer que el principi i el final són bons de debò. Sobretot Stan Laurel arriba a una perfecció que el posa al primer nivell entre els millors artistes de la pantalla. Cap el final juguen, per primer cop, una escena sentimental ben trobada i ben solucionada.

També he de fer remarcar, el mateix que en l'altre film, la utilització encertada dels sons amb finalitats còmiques.

J. PALAU

MITES A LA PANTALLA

François Villon

François Villon no era pas un boy intrèpid i agíllissim com l'ha fet John Barrymore; tampoc un atleic, arrogant emperador de bergants com l'ha fet Denis King. Ni a *El vagabundo poeta*, ni a *El rey vagabundo* hem vist la silueta del poeta de França, autèntica i viva. Als films—sobre una simfonia de grisos l'un; sobre una teatral orgia de colors, l'altre—el poeta Villon és una mena de versió nordamericana (*made in U. S. A.*) que no té res a veure ni amb el Villon de la realitat, ni amb el Villon de la llegenda.

Car en elevar Villon a la categoria de mite, al costat dels mites veritables que li faran companyia, pensem, evidentment, en un Villon una mica de facècia, que ha voltat moltes pàgines fins a arribar a les de Francis Carco.

Hi ha mites — Sigfrid, el Cid — que podrien ésser representats per un tipus de nordamericà. D'altres, com François Villon, no poden pas.

Ell era un home esprimat, malaltís i noctàmbul. Ell mateix ens explica que era «sec et noir comme écouvillon». Amic de la beguda i de la muller, home de vida tèrbola, Villon portava el llevat de l'aventura en el seu esperit. Tenia deutes, baralles, amors i processos. Hom sap que en 1455 François Villon es desafià amb un clergue, sembla que per qüestions passionals, i el matà. Va haver de fugir. Hom li segueix el rastre; més tard, com a capità de lladres, condemnat a mort, perdonat més tard, i retirat a un convent. Hom suposa amb tot que morí de mort violenta.

Es evident que aquest home no té res a veure amb el personatge una mica excèntric, una mica ximple, que han interpretat John Barrymore i Denis King.

A mi, François Villon m'ha fet pensar sovint en un altre poeta de França: Paul Verlaine. Com Villon, el «pauvre Lélian» era un home de taverna i de neguit. Amava les dones del carrer i les hores tèrboles. Era un home vacilant i presoner, sotmes a la cadena perpètua del seu vici: condemnat a vida tràgica per sempre.

Un altre punt de vista els enllaçaria: el de la seva religiositat, aspecte absolutament anulat en les visions cinematogràfiques del mite, però absolutament essencial en la seva autèntica vida.

La religiositat d'aquests poetes—Villon, Verlaine—no té res a veure amb la dels místics. Els místics realitzen una ascensió, elevant-se sobre el pla normal de la humanitat. Aquests poetes, però, viuen un ambient infrahumà i coneixen Déu per una reacció violenta de l'esperit submergit en la misèria moral més abjecta.

Quan Verlaine escriu la seva oració enternida:

Oh Dieu, vous m'avez blessé d'amour

et la blessure est encore sanglante!

Oh Dieu, vous m'avez blessé d'amour!

els biògrafs ens el mostren eixint d'un món moral corromput fins al màxim. Quan Villon escriu la *Ballade a Notre Dame*:

Dame des cieulx, régente terrienne
Empèrière des infernaux palus,

Denis King en «El rei vagabundo»

Recevez moy, vostre humble chrestienne
que comprinse soyé entre vos eslus,

es troba en un estat d'esperit molt semblant. Amb tot, hi ha un penediment enternit de llàgrimes, corpenedor. Villon, com el «jongleur de Notre Dame», sentia que els seus lays eren com formes de la devoció. Amava a la Verge i a Joana d'Arc:

...Jehanne la bonne Lorraine
qu'Englois brûlèrent a Rouan,

però li plaia de cantar la grossa Margot, Marion L'Idolle, Jeana de Bretanya, i aquella *royne Blanche comme lys*.

La figura de Villon és molt complexa. És molt lluny de la ingènua simplicitat de què l'han voltada les darreres versions cinematogràfiques. Home, com ell diu,

ne du tout fol, ne du tout sage,

calia fer-ne una reincarnació més profunda, encara que hagués estat, en certa manera, una mica menys espectacular.

GUILLEM DIAZ PLAJA

Congrés Hispano-Americà de Cinematografia

La sessió plenària del Congrés Hispano-americà de Cinematografia tingué lloc dimarts de la setmana passada al Palau de la Generalitat.

No pretenem informar els nostres lectors d'aquest acte ni dels anteriors, per tal com no faríem sinó repetir el que ha publicat la premsa diària. Només és a títol de simple impressió o comentari que donem aquestes ratlles.

A desgrat que els congressistes madrilenys de bon principi manifestaren que, lluny d'oposar-se a la llengua catalana com a mitjà d'expressió en aquell acte, ho veurien amb gust, fins a dos quarts de vuit del vespre no es varen sentir les primeres paraules en català en aquell històric saló presidencial de la Generalitat de Catalunya. Les va dir Jaume Carner Ribalta, el qual va obrir una tanda de discursos de clausura, entre els quals devem remarcar el del senyor Ainaud, que amb les seves paraules ens donà la impressió que els interessos espirituals es tenien en compte en aquell acte, impressió que començava a fer-nos un xic de falta.

Al vespre tingué lloc una sessió de gala al Tívoli. Allí es projectà la cinta de proves de fotogènia i d'interpretació dels postulants a artistes de cinema que es varen presentar al jurat. Aquesta cinta anirà a Madrid. Més val no parlar d'ella. Quan en el curs d'aquestes sessions vàrem tenir la sensació que per molts congressistes la qüestió del cinema és una qüestió de diners i vàrem sentir per centèsima vegada els llocs comuns que Espanya és un país privilegiat pel cinema i que ho tenim tot per quedar bé davant del món, no pensàvem que a la fi vindria aquesta cinta tan poc convincent. «Per començar no està malament», deia algú. Fa trenta anys que comencen els que ací fan cinema, i no sabem quina relació hi ha entre el gust i el començar i l'acabar i els diners.

Després l'Alady va fer un xic de broma a base d'aquell pseudo-bilingüisme del *Tenorio* d'En Llambrochs. Una senyora va cantar tangos i la Blanca Negri, que al migdia l'havíem vista a la presidència del dinar dels congressistes, suposem en qualitat de futura *star* del futur cinema nacional, va cantar *Negra consentida*...

El President de la Generalitat havia estat invitat a aquest acte que tenia lloc a Barcelona organitzat per elements catalans i en el qual la llengua catalana no tingué ni la més lleu participació, ni tan sols per presentar els números del programa.

Sabem que en el si del Congrés hi ha elements de molt valor, entre els quals comptem amistats. Esperem molt de la seva activitat i de la seva intel·ligència, i que els obstacles amb què han de trobar-se no els han de fer desistir dels bons propòsits que porten. N'esperem més que d'aquest Congrés.

GRANS NOVETATS EN
CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Maria Ladrón
de Guevara

Rafael Rivelles

han obtingut la més gloriosa
interpretació de la seva carrera
artística en

PRODUCCIÓ

Metro Goldwyn Mayer

EN ESPANYOL

SECUNDATS PER:

Josep Crespo
Ramon Pereda
Elvira Morla
Joan de Landa
Cèlia Montalbán
Josep Soriano Blosca
Adrienne d'Ambricourt
Juli Villarreal
Lluís Villegas
Manuel París
Romuald Tirado

Avui al TÍVOLI

Maurice Chevalier

somriu satisfet.

No és per menys!

Petit Café

ha entrat a la tercera set-
mana amb més èxit que el
dia de la seva estrena

Coliseum

Es un film Paramount

Roba Corazones

Fastuosa comèdia frívola interpretada

per

Mary Kid, Armand Falconi
i Grazia del Rio

¡Alegria!

¡Luxe!

¡Interès!

tot matisat amb
una música deliciosa

Avui al

FÈMINA

En el mateix programa

Al día siguiente

Suggestiva comèdia sentimental, de
la qual és protagonista la simpàtica

BILLIE DOVE

Seleccions sonores GINÉS

¿Conoces
a tu mujer?

Molt seriosa és
la pregunta, però
la resposta és
una gran comè-
dia a càrrec de

CARMEN LARRABEITI
RAFAEL RIVELLES
Miquel Ligeró
Anna Maria Custodio
Manuel Arbó

Interpretació magistral,
diàleg irreprotxable,
assumepte graciosíssim
de gust refinat.

Una superba producció

AVUI ESTRENA AL
Saló Catalunya

FANTASIO

Un film que no s'as-
sembla a cap altre; que
no es pot comparar a
cap més.

El veritable cant
de la selva.

Es un film Paramount

EL TEATRE

De les novetats

Es cosa ja vella, vella com la humanitat mateixa, aquella divisió de judicis que podem observar sempre al volt de totes les activitats a què els homes se dediquen: aquelles accions que són rès o reflex de han anat combatent-se amb mil noms diferents i sota mil diferents banderes.

Per un costat hi ha una gran part d'opinió que, plena d'espant i d'indignació, protesta, anatematitza i clamoreja contra qualsevol cosa que representi alguna novetat o algun atreviment envers aquelles lleis que ella té per norma absoluta i eterna, amb la profanació de les quals considera que ha d'ésser impossible la producció de res de bo. Es gira d'esquena a tota novetat i no vol ni saber si en ella hi pot haver alguna cosa d'aprofitable.

Per l'altre costat hi ha un altre sector d'opinió que només troba bones i dignes d'interès aquelles obres, aquelles idees i aquelles accions que són rès o reflex de la més pura, més autèntica i més viva actualitat, sense parar gens ni mica d'atenció en la bellesa, en la veritat i en la valor que hi pugui haver en aquelles obres, aquelles idees i aquelles accions damunt les quals l'actualíssima actualitat no exerceix la seva influència.

Pretendre determinar quina de les dues actituds és la justa, especialment en el terreny de les arts—i en qualsevol altre i tot—, seria tant com voler reprendre una discussió que mai no es podrà donar per acabada. Si seguint el criteri dels uns potser encara caminarem de quatre grapes i no ens hauríem mogut de les beceroles—si fos que hi haguéssim arribat—, obeint el dels altres, a cada generació tornarem a començar-ho tot i, dia per altre, aniríem descobrint amb aquella alegria les illes Balears.

El cert és que la creació d'una obra amb aquelles condicions que li donen categoria de perennitat, tant pot efectuar-se sota l'impuls de qualsevol de tantes raures de modernisme que es van succeint des que els homes corren pel món, com amb el seny posat en els models immutables. La intel·ligència i la sensibilitat, que són les dues principals qualitats que hem de demanar a l'autor de qualsevol obra, són coses intransferibles—qui les té, les té—, gràcies a Déu, no són ni han estat mai exclusives de cap escola. Tot amb tot, n'hi ha bastantes—especialment moltes de les que avui estan més en voga—que no es distingeixen pas per l'abundor de l'una ni per la intensitat de l'altra.

En teatre, com en tot, ens trobem actual-

ment en un període atapeït de provatures, de temptatives, d'arbitrismes i de grans pensades. La tan decantada crisi teatral no és més que la repercussió damunt l'art escènic de la revisió de valors que s'està produint pertot arreu, revisió que, malgrat la gravetat de moltes de les qüestions que s'estan tractant—algunes d'elles damunt la carn viva de la humanitat—, és molt més superficial que no pas profunda, amb tot i que sí ho són les causes que l'han motivada.

Ens trobem—d'una manera general, i amb tots els respectes pels que treballen de debò—més que no altra cosa, en mig la reacció dels instints més primitius contra la intel·ligència i contra la qualitat, de la peresa i de la impotència davant l'enorme feina que hi ha per fer. Per això s'estenen tan de pressa i obtenen tant de predicament de seguida que es llenen al mercat tota classe de panaces.

Hem esbotzat una colla de dogmes, de doctrines, d'idees i d'institucions que no fa gaires anys havien estat considerades com a intangibles i eternes. Allò que no s'ha enderrocat del tot queda encara assetjat pel dubte i la desconfiança. No parlem ja de les tres unitats clàssiques que—pobretes!—Déu sap on deuen parar ja. Des de l'estructura general de l'obra fins a les seves relacions amb el públic, tot ha estat revisat, analitzat i experimentat: pensament, idees, sentiments, diàleg, acció, moviment, gest, paraula; tot ha estat posat damunt la taula de discussió i, és clar, tot ha acabat essent proclamat víctima de terribles malalties degeneratives i anihiladores.

Hem d'empendre, doncs, tota una reconstrucció de cap i de nou. Però—pobres de nosaltres!—no tenim altres materials de què disposar que aquells mateixos que hem recusat per tarats i per inservibles; exactament els mateixos que han utilitzat sempre aquells autors que ens han deixat per contemplar alguna cosa que se'n pugui dir teatre.

Ara per ara no hem trobat res que pugui substituir aquells materials, ni res tampoc que pugui transformar-los d'una manera essencial. Deixant de banda les modificacions que ha anat aportant-hi el curs del temps, amb l'evolució de la vida social, de les idees, del llenguatge i dels costums, si fa no fa, ben poc han variat des d'Esquiel fins a Jules Romains. I és amb aquests materials que hem de bastir totes les nostres noves arquitectures. Si hi ha algú que vulgui prescindir-ne, és ben aconsellable que hom se'n malfi: és un equivocacó o un enredaire; un mistificador o un somnia-truites.

A Catalunya, si bé en les altres arts hem tingut bona ocasió d'experimentar tota classe de tarambanades i de pensades genials—car és força més fàcil i bastant més barat pintant una tela o publicant tres o quatre articles que no muntar una peça teatral que, a més, necessita una complicitat més extensa i més activa que qualsevol activitat en les altres arts—, tocant al teatre ens hem anat mantenint dins una discreció que ens sembla un xic excessiva.

Alguna ardidesa, alguna atzagaiada i tot, no ens hauria estat pas molt perjudicial. Potser hauria servit per tonificar una mica la nostra escena, si més no per reacció. Les tímides temptatives de renovació en els costums teatrals que ens han estat ofertes per gent de casa—que algú ha trobat massa atrevides—, i les comptades incorporacions al nostre idioma d'obres estrangeres de no pas massa bona qualitat, no ens han permès esgarrifar-nos d'horror escòlastic ni tampoc exultar d'alegria actualística per les noves adquisicions.

Aquella exigència que sentim clamar tan sovint que un empresari, sigui el que sigui, deixi de banda el seu gust, el seu criteri, o allò que creu que ha d'ésser favorable al seu negoci per encarregar-se d'un apostolat escènic en el qual no té cap confiança i que és segur que la més gran part de les vegades no li ha de reportar cap profit ni cap glòria, trobem que és un xic impertinent i, un altre xic poca-solta. L'empresari, al fi i al cap, treballa amb els seus quartos i no amb els dels profetes i apostòls, els quals no acostumen a arribar-ne gaires.

Però, de totes maneres no farien pas res de mal els gerents de les nostres empreses en llegir amb alguna atenció els manuscrits que aviat els hauran d'ésser oferts procedents d'un i altre autor que, per bé que inddit en l'escena té un nom ben guanyat en altres terrenys. Si altra cosa no, els pot donar una certa confiança la completa absència de paraules sonores i solemnes amb què els seran presentats. De moment, mentre esperem parlar-ne més llargament un altre dia, podem dir que darrerament hem assistit a la lectura de dues obres que, cada una pel seu estil, són alguna cosa ben digna d'ésser presa en consideració. Una d'elles és *Núvols*, comèdia dramàtica, de Miquel Llor, i l'altra *Perquè demà surti el sol*, farsa, que per qualificar-la nomenaríem teològica, d'Angel Ferran. Qui serà l'empresari que se n'encarregui? Que no es tractarà pas de fer mèrits per la regeneració de l'escena, sinó que serà ben bé feina *pro domo sua*.

JOAN CORTES

LA MÚSICA

La qüestió de la ràdio

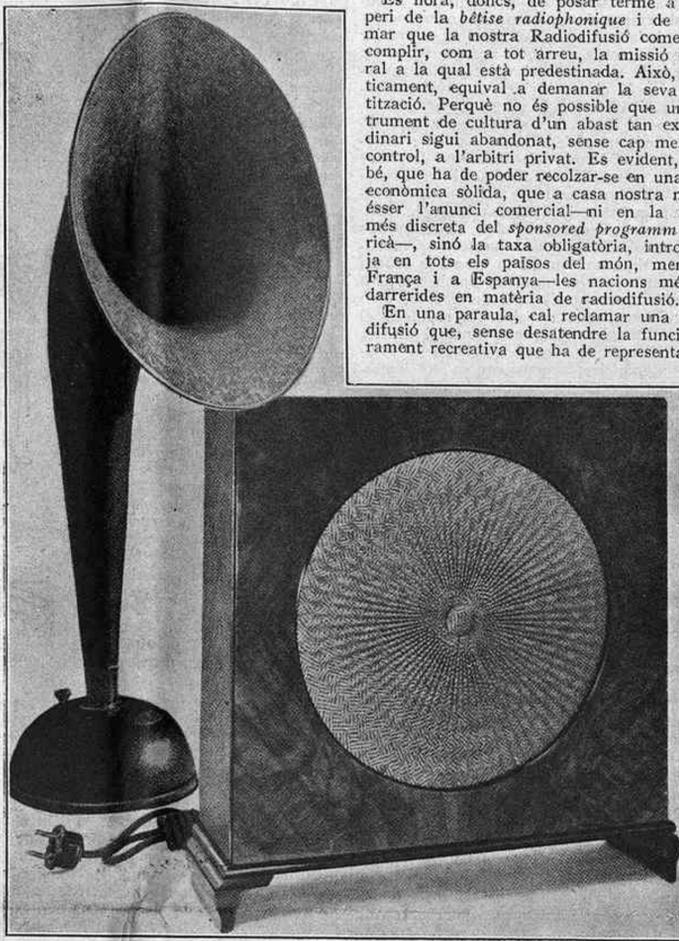
Al començament de la Ràdio hi havia l'ensopiment, el tedi, *die Langweile*, deia, no fa gaire, Hans Flesch, l'intendent de la Funkstunde de Berlín, en un moment de sinceritat retrospectiva.

André Coeuroy, més coratjós (en el seu ben documentat *Panorama de la Ràdio*, ed. Kra), afirma amb rotunditat: *«la bêtise radiophonique est grande comme le monde»*.

forçar-se gaire, em sembla, a demostrar l'acció confusió i depravadora que la Ràdio exerceix sobre el gust i l'educació musical de la gran massa. D'una gran massa el primer contacte de la qual amb la música «pura», potser l'únic, o en tot cas el més freqüent, s'estableix a través de la Ràdio.

Es hora, doncs, de posar terme a l'imperi de la *bêtise radiophonique* i de reclamar que la nostra Radiodifusió comenci a complir, com a tot arreu, la missió cultural a la qual està predestinada. Això, pràcticament, equival a demanar la seva estatització. Perquè no és possible que un instrument de cultura d'un abast tan extraordinari sigui abandonat, sense cap mena de control, a l'arbitri privat. És evident, també, que ha de poder recolzar-se en una base econòmica sòlida, que a casa nostra no pot ésser l'anunci comercial—ni en la forma més discreta del *sponsored programm* americà—, sinó la taxa obligatòria, introduïda ja en tots els països del món, menys a França i a Espanya—les nacions més endarrerides en matèria de radiodifusió.

En una paraula, cal reclamar una radiodifusió que, sense desatendre la funció purament recreativa que ha de representar per

Efectivament, examinada des d'un cert angle, la Radiofonia ofereix una perspectiva desastrosa. És, indubtablement, la que ofereix ara a les nostres latituds. Perquè si bé cal tenir en compte que la Ràdio està encara en plena creixença a tot arreu del món, i per força ha de passar una edat «ingrata» abans d'arribar a la maduresa, és el cas que la nostra fa pensar si estarà atacada d'infantilisme.

El fet és que, després d'uns començaments esperançadors, han passat una sèrie d'anys, i la Ràdio ha arribat avui a no interessar ja absolutament a ningú. Voleu saber què és la Ràdio a Barcelona? Acabo de presenciar aquesta escena, juegueu-ne vosaltres mateixos: En llevar-se de fer la migdiada, el senyor de la torre veïna ha encès el seu cigar, ha engegat el seu aparell receptor, i mentre l'alt parlant va rajant música amb anuncis i anuncis amb música, el bon senyor, enllat dalt d'una escala, s'ha posat a clavar claus a la paret!

Heus aquí el que és la Ràdio a Barcelona. Aquesta és, pràcticament, la idea que la Ràdio ha arribat a donar als seus clients, de la importància de la seva missió.

Es a dir, que l'invent meravellós que ha dotat el so del do d'ubicuïtat—com feia remarcar Paul Valéry—ha naufragat en la més espantosa vulgaritat. Ha estat degradat al nivell de qualsevol dels fòtils domèstics que ajuden a crear allò que entenem per confort modern.

I bé; és hora de recordar que la Radiofonia té, efectivament, una missió cultural importantíssima a complir. Que aquesta missió cultural importa més que la seva funció simplement recreativa. Que allò on la Radiodifusió, explotada amb un esperit purament comercial, no ha volgut o no ha sabut abordar els problemes de cultura que se li plantejen, s'ha convertit en un veritable perill de cultura, en una calamitat pública, contra la qual cal protestar.

Quan podria exercir una dictadura, una veritable tirania del bon gust i de la bona música, cal que la vigilem, al revés, perquè les dosis formidables de música dolenta que injecta diàriament a l'èter acabaran per asfixiar-nos o tornar-nos ximplés.

En primer lloc cal posar fre a la *music-correa* de què està atacat el micro. És impossible resistir tanta música cada dia. Si no hi posem remei, ens la farà odiosa. L'alt parlant del vostre veí, que us fa audir involuntari, i indefens, del «programa» radiat, és un atemptat intolerable al vostre repòs dintre de les vostres quatre parets, al vostre dret al silenci, sobretot si aquest és necessari per al vostre treball (consignem, de passada, que la policia berlinesa ha organitzat ja pràcticament la repressió severa dels abusos de l'altparlant).

Però hi ha pitjor. Quan els «programes» són l'espècie d'olla podrida que ens és infligida a diari, on Beethoven va de bracet amb Canyelles i el cavaller de Gluck amb d'Ambrosio; on la magnífica *Norma* de Bellini es troba flanquejada d'uns *Donaires de maja*, pericon, de Culla, i d'unes *Caricias de seda*, fox, de Faura i Hugo, no cal es-

UN HOSTE IL·LUSTRE

ARNOLD SCHONBERG

Una notícia que segurament ha de causar sensació en els nostres nuclis artístics: Arnold Schönberg és a Barcelona.

El seu delicat estat de salut ha fet que els metges li aconsellesin fugir del cru hi-

Arnold Schönberg

vern berlinès. Ve a Barcelona atret per la suavitat del nostre clima—ara és qüestió que aquest no ens faci quedar malament—i disposat a fer-hi una llarga estada, si li prova.

No cal dir que és amb una satisfacció immensa que des de les pàgines de MIRADOR comuniquem aquesta notícia i en nom del nostre petit món artístic i intel·lectual saludem amb profunda reverència i donem la més cordial benvinguda al gran mestre vienès, entre els deixebles del qual el que signa té l'honor de comptar-se.

Arnold Schönberg és avui, indiscutiblement, la figura de major magnitud de la música contemporània. La seva estada a Barcelona, podríem dir sense hipèrbol, confereix passatgerament a la nostra ciutat la categoria de capital musical del món. Una capitalitat de naturalesa purament ideal i transitiva, naturalment.

En aquests moments en què el ritme de la nova temporada musical s'inicia amb un pols molt baix, segons sembla, no és fàcil de preveure si hi haurà manera de sentir Schönberg a la sala de concerts. Schönberg, per altra banda, està treballant en una obra de gran envergadura que espera poder terminar aquest hivern, a Barcelona. Aquesta obra i la redacció definitiva d'un nou tractat de teoria, que fa temps que l'ocupa, l'absorbiran per complet.

De totes maneres, podem anunciar el nostre decidit propòsit que l'estada de Schönberg entre nosaltres transcendeixi en la nostra vida musical en una forma digna de la categoria espiritual del nostre hoste il·lustre. Pròximament n'informarem els nostres lectors amb major amplitud.

ROBERT GERHARD

En una setmana
el cinema

URQUINAONA

s'ha posat per sobre del nivell dels grans salons i continuarà el seu merescut èxit amb la presentació del gran film

Claro de Luna

amb el gran divo

Lawrence TIBBETT
Grace Moore
i Adolphe Menjou

Metro = Goldwyn = Mayer

Estrena dilluns 12 d'octubre

Fàbrica d'Articles de Viatge

Joan Casanovas i Companyia

Especialitat en Caixes d'automòbils,
Baguls, Malotes, Malotes - Armaris
Tallers, 26. - Telèfon 10623

Aneu a veure en uns salons

Capitol i Kursaal

la nova creació de

Norma Talmadge

DU BARRY

DONA DE PASSIÓ

segons l'obra de David Belasco

Direcció de Sam Taylor

Intèrprets: Norma Talmadge, Conrad Nagel, William Farnum, Ullrich Haupt i Hobart Bosworth

Sumptuosa producció de Els Artistes Associats

sensacional
sin canas rápidamente
con la novísima preparación
científica

agua
colonia
misteriosa

da brillantez al cabello, quita la caspa y evita su caída
perfumada · higiénica · eficaz

LES LLETRES

EL CEL de JOAN SACS

Com que anaven recomanats pel secretari del senyor bisbe, la superiora de la borderia els oferí la bordeta sens parell, Carmeta Rosa, una criatura angelical, una santeta—miraculada i tot! Ah, sí, senyors! un senyal indubtable de la protecció divina. Carmeta Rosa és certament una criatura predestinada, triada, sens dubte, per Nostre Senyor. El dia de Sant Miquel farà tres anys del miracle: perseguida pel Maligne, folla de terror, Carmeta Rosa es llençà al través del balcó cap al pati, des d'una alçada de set metres! I bé: la colliren de terra sense cap dany i, no obstant, encara estava adormida. Això en ple hivern!—Cal advertir, però, que Carmeta Rosa té el seu geniet. De tant en tant sofreix veritables desfermaments de furor que de vegades esclaten per una petitesa. Però aviat reacciona i es penedeix amb tan sincer dolor que arriba a trencar el cor de les pedres.

Carmeta Rosa fou feliç a casa els seus nous protectors i els féu feliços a ells. Se l'afillaren, i en ella pogueren abocar a dolls el sentiment de llur paternitat frustrada.— Per torna els estalvià el lloguer d'una criada.— Marit i muller estaven encisats del tarannà angelical, del feinejar de Carmeta Rosa. I les rauxes de furor de l'encisera noietta desaparegueren completament.

Després d'una llarguíssima vida de setze anys de borderia, l'entrada al món l'enlluernà i l'encisà. Quanta i quan confortable tebior espiritual després de la llarga nit instanciosa, deshumanitzada i freda de la infància hospiciària! Inacabable vida interuterina bogant a les palpentes en les aigües d'una orfanat horrorosament amurallada.

Carmeta Rosa vivia en continu embadament. Tot era per a ella motiu d'encís. I era aquest encís sens treva el que li permetia fer tanta i tan bona feina i no moure's mai de prop dels pares putatius. D'altra banda el carrer l'atordia: allí eren ja excessives les causes de meravellament i encís. En temps de borderia les passejades col·lectives dels dijous i diumenges ja la deixaven capolada i gairebé l'espantaven: no en comprenia gran cosa, i més hauria preferit quedar-se a l'hospici a conversar amb la seva Santa Rosa de Lima.

Aquesta imatge de guix policromat, que els Reis d'Orient li portaren anys enrera, era tota la seva propietat a la borderia, i ara també en la tebior de la família venturera. I els col·loquis amb aquesta Santa Rosa eren inefables. Després de Nostre Senyor clavet en creu, aquesta Santa Rosa era el seu amor més gran en la Terra. Després venia l'amor als seus pares adoptius; per fi, l'amor a Sor Adela, la regenta de la borderia. I, resum de tots aquests amors i de molts d'altres tot just presentits, les esglésies nombroses de la ciutat, les unes més resplendents que les altres, i totes elles perfumades de santedat, li tenien el cor robat.

La pubertat vingué a trencar aquest encís tan graciós i olorós. Allò fou el desencís: terrible desencís! No el volia saber, no el volia creure. Li semblava una contaminació infernal; li causava horror; ella mateixa es sentia horrible, innoble, repulsiu; i volia morir. Del trasbals n'hi pervingué una greu malaltia: volia morir-ne; no admetia l'entrada de cap home a la cambra on ella jeia despullada: ni el metge, ni el pare, ni el capellà. No podia sofrir la proximitat de cap home.

Carmeta Rosa professà en un convent de monges clarisses; allí desbordaren tots els seus sentiments en una religiositat torrencial. Tenia èxtasis i visions; i un dia es despertà amb quatre precioses llagues al palmell de les mans i a l'empenya dels peus. Es passà dos dies i tres nits seguits en un rapte místic, tota envanada i somrient, insensible a res d'aquest món. Gelo-les, les altres monges espriaven aquestes manifestacions d'arravatament per tal de descobrir-li la comèdia. No en pogueren pas treure l'entrellat; ben al contrari, alguna de les monges fins arribà a insinuar si Sor Francisca de Jesús (Carmeta Rosa, en el món) resplendia i levitava. Una nit que la nostra orfeneta veïllava davant del Santíssim, caigué anorredada de bocaterrosa, el front damunt d'un clau descabotat que els estoraires no havien pogut arrencar i que ningú no sabé veure. Quan hom la socorregué, Carmeta Rosa tenia al bell mig del front l'estigma idèntic de Santa Rosa de Lima. Aquesta nova manifestació de la divina gràcia augmentà en tan alt grau l'animositat de la comunitat contra Sor Francisca, que aquesta es veié obligada a abandonar el convent, i després la Regla de Sant Benet.

Aquell darrer arravatament colpí més dreturament que cap altre el cor de Carmeta Rosa. Santa Rosa de Lima se li aparegué, tota policromada i radiant, i en un col·loqui

arrobador la comminà a eixir de l'exclusiva contemplació i a dedicar tanta part del dia com pogués a la vida religiosa activa. I en dir això la santa li ho refrendava amb el celestial guasadó de l'espina al front, la mateixa espina de la santa enfonsada deliquiosament en la carn de l'adoratriu...

Carmeta Rosa trobà un confessor que l'ajudà. Calia certament no abandonar-se tan voluptuosament en aquests deliquis que eren excessius per a una sola persona, sobretot si tenim en compte la infinitat d'ànimes desamparades a les quals podem socórrer amb la nostra sollicitud. Cal contrariar els propis gustos, sacrificar-nos constantment —que sols el sacrifici és grat a Nostre Senyor, i sols el sacrifici és una valor efectiva de vida eterna.

Carmeta Rosa fou seduïda per aquesta nova i més tangible vida de donació: donació espiritual i corporal. Aconseguí fer nous vots en una ordre de monges infermeres i des d'aquell moment no tingué altre pensament que l'acció i el sacrifici: la seva vida constant era de trobar nous motius de renunciament, noves formes de mortificació. Al començament la carn fou rebeca i la nostra monja hagué de sofrir terribles trasbalsos per a resistir el dolor físic, però particularment per a salvar la repulsió, el fàstic i l'angúnia. Algunes santes i beates, però, bé saberen vèncer heroicament totes les repugnàncies, segons conten els hagiògrafs... Carmeta Rosa es fonia de delectació amb la lectura d'hagiògrafs; i així, de mica en mica, aconseguí també vèncer i delectar-se com Santa Caterina i tantes altres santes amb l'aplicació de tota llei de cilicis i amb la pràctica de tots els coneuts i d'altres exemples de resistència al fàstic i a l'horror.

El confessor, que era també un sant baró i un místic exaltat, estimulava aquest renunciament heroic i l'experimentava pas a pas amb la seguretat de l'èxit, ben cregut que estava ajudant a ecloure la flor més flairosa de santedat. I quan Carmeta Rosa objectava que, en lloc d'augmentar, els èxtasis anaven desapareixent, el confessor l'animava encara més; aquesta eixutor espiritual era justament la prova més palesa del triomf. D'altres més desolades eixutors havien de venir. Calia redoblar els turments tan bon punt l'esperit es sentís complaure-s'hi. Calia sempre anar més enllà en el renunciament i estar atent a no delectar-s'hi.

Ah, sí, verament: trobar ara la delectació en la privació de delectació havia d'ésser la més apassionant de totes les proves. Carmeta Rosa es llençà amb ardor màxim a la conquesta d'aquest nou joell de renunciament. Aviat, Carmeta Rosa es trobà llançada en una folla carrera de renunciaments i sacrificis: féu impossibles, gairebé miracles de fortitud: la seva joventut triomfava de tots els impediments; la seva fe venia totes les travetes de Satanàs. S'oblidà completament de si mateixa i ja no visqué sinó per als seus incomptables germans en Crist. Quan arribà a sacrificar adhoc el seu pudor ja semblava haver aconseguit la beatitud: la mort gloriosa no es podia fer esperar. L'escàndol, el repudi del propi confessor no foren ja prou a frenar aquella carrera de donacions; Carmeta Rosa sabia prou, per boca del propi consiliari, que no havia de fer cas del dir de la gent, que de la salvació de l'ànima d'ella només ella n'era responsable.

Expulsada, errant, coberta de vilipèndi, Carmeta Rosa semblava un pellingo social. Per fi, culminada la gran prova, la divinitat reaparegué, els èxtasis i anorreaments tornaren més intensos i eloqüents que mai. I ahir mateix fou com un llamp encenedor i com un terrible tro de persuasió, i la llum total es féu en l'esperit de Carmeta Rosa. La Llum li deia: «Què fas, oh Carmeta Rosa, amb tants de sacrificis, sinó treballar per a la salvació exclusiva de la teva ànima? No veus que tots els teus renunciaments no són sinó pretextos i mèrits per a salvar-te tu? No t'has donat que els teus germans no són en definitiva sinó comparses de la teva gloriificació? No veus que sempre acabes delectant-te en aquestes accions anomenades sacrifici, i que el sacrifici seria per a tu precisament el contrari d'aquestes agitacions i enganyiferies —i això no goses fer-ho? Per què no realitzes per a Mi l'únic, el veritable, el suprem sacrifici, el sacrifici de la salvació de l'ànima?... Si tu arribes a misticificar els teus semblants, no creguis però misticificar El que tot ho veu!...»

I ara Carmeta Rosa va pels carrers cridant i blasfemant contra el Cel, per tal de condemnar-se i per tal que no sigui dit que el seu amor i temor de Déu amaguen un interès. I no pensa sinó en portar a bona fi un gran, un bon sacrilegi.

JOAN SACS

Llibres poètics VARIETATS

«Kreisleriana»

Hoffmann notava, sota Napoleó i en mig de les perturbacions d'una Europa en què es congriaven tot de coses noves, que les condicions de la vida de l'artista havien canviat força.

«Abans—deia—, l'artista només vivia en el seu art, s'hi tancava i travessava així la vida. Però ha arribat un temps dur i nefast que ha agafat la humanitat amb puny de ferro.» Clerc «que no traiciona», el músic per al qual les lletres només eren un derivatiu, ens dona en aquest sistema coherent de pensaments (que acaba de publicar l'editor Fourcade), la definició del Romanticisme, lligat per ell a la idea d'infinit, el qual ell pren per objecte. Caldria rebaixar molt la pretesa estretor i la declamació romàntiques, desviacions voluntàries, obra dels seus testimonis incomprendius més aviat que decadència d'un moviment que semblaria haver arrencat de la fuga de Beethoven. El gran cantista alemany, ara fa cent vint anys, ja perseguia aquesta poesia amb què la naturalesa irromp en les nostres meditacions, quan les seves manifestacions no vénen a torbar les idees que ens fem de la seva acomodació a la nostra existència. Tant si aquest home amic del fantàstic ens parla de Mozart, «profunditats del reialme dels esperits»; de Haydn, «des simfonies del qual ens conduïxen a una plana coberta, fins allà on es perd de vista, de verdejants arbrades, en una multitud alegre i bigarrada d'éssers feliços»; o de la música instrumental de Beethoven, «reialme del prodigiós i de l'incommensurable... anihilant-nos, però no el desig angoixós i finit... absorbint en si, però sense destruir-ho, amor, esperança i joia»; com que ironitzi tot pintant els maniacs de la música que xeren pels concerts, estigmatitza sempre els fariseus. És podria creure que defineix les novelles dels novel·listes psicològics quan escriu de la lectura seriosa que, obligant el lector a reflexionar, no omple la finalitat de distracció que és la de l'art, o quan parla dels quadros d'interès dels quals desapareix així que se n'ha endevinat el tema. Blasmant els burgesos—ja!—, els premia, com a definició de la música pura, aquella en què no entra poesia. I mostra aquelles famílies que contrarien un fill tan bon punt testimonien una vocació artística. Per ell, la inspiració i el do neixen espontàniament del poble. Per això té idees d'una fantasia altament poètica. Sens dubte per reaccionar contra aquest teatre ridículament generós, sortit de la Revolució Francesa, proposa aquesta solució anticlerical: fer desaparèixer el protagonista d'una tragèdia en el moment en què va a dir la frase de la situació. Aquesta llibertat donada de cop a la improvisació genial de l'actor, no sembla nascuda de la imaginació d'algun sobrerrealista?

«Les Amitiés»

Xavier de Magallon, que féu tants d'esforços en un temps en què eren meritoris, per guardar entorn de la nostra llengua provençal les poques llibertats regionals que en mantenien l'esperit, ha recollit tot aquest títol antic de *Les Amitiés* (Librairie de France, ed.), els poemes que li foren inspirats a la vegada per la nostra Provença i per alguns dels seus millors poemes: Gabriel Boissy, Joachim Gasquet, Charles Maurras, Guy Lavaud... I hom es pregunta si aquesta fidelitat, de vegades voluntàriament volguda, als rigors de l'expressió clàssica, no marca la dificultat que hauran de vèncer els poemes nascuts sota el signe evi-

dent de la vida sincopada, i d'una absència indubtable d'ètica, per tal d'associar a una tècnica i una sensibilitat modernes l'harmonia, el classicisme de la cosa provençal. Amb tot, Cézanne, es dirà... I en poesia, varem tenir Sicard... Però quin geni secret trobarà l'art d'arrossegar amb un ritme actual la colla coordinada de les nostres antigues emocions? Gosarem fer el pas endavant cap a d'encoratjar el poeta revolucionari, capaç d'ésser-ne per tal de millor conservar

Dada Ostra - Concerto melódico

Dibuix d'Hoffmann

la fe antiga i la suau habitud d'imatges clares cada faceta de les quals reflecteix tot un estat d'ànima? Quan dirigint-se a Fernand Mazade, aquest exquisit poeta d'Aix, alhora botant com el asoc de Sainte-Victoire i melodiós com els seus turons, Magallon escriu:

*L'enthousiasme pur, l'art sacré n'est pas vain.
Aux propos variés que ta verve imagine
la nuit le cède au jour, la fin et l'origine
s'enchaînent sous mon front...*

la poesia més despullada d'inquietud, i no obstant la més mística—perquè clou el seu cercle de passat amb el seu propi esdevenidor—, ens tanca en la clariana lluminosa d'un llac interior i penseros. Amb tot, una mena de mallarmeisme—aquesta concentració del lirisme, aquesta fusió de la imatge mediterrània amb un gust nòrdic de la sintesi—dicta a Magallon aquests versos:

*Que votre barque où pèse une charge dorée
aborde ainsi, du flot qui la porte adossée,
le port des célestes matins.*

Acceptant l'abreujament de les imatges, i dedicant aquest poema a la dona d'Henry Charpentier—un dels més audaciosos poemes d'una tradició purament mediterrània—, Xavier de Magallon obre una finestra sobre un esdevenidor resoltament modernista.

Obligada de dir que Adrián Bagarry, demanant al vell procediment de la litografia l'ajut dels seus tres aixafats, l'ambient un xic misteriós i al mateix temps aeri, comenta en fill del segle xx aquestes inscripcions votives sobre les esteles amicals. Ni formes fixes ni directives imposades per un procediment d'art: només un sol dictat: el de la sensibilitat.

ADOLPHE DE FALGAIROLLE

L'edició al país del soviets

Segons el report publicat aquest estiu per l'Ogiz (Organisme de l'Edició d'Estat), l'edició a Rússia ha passat de 300 milions d'exemplars en 1929, a 575 en 1930, i enguany es preveu una xifra de 800 milions.

El Comitè Central, de totes maneres, troba que aquesta producció és encara insuficient, i per bé que separa de les tasques de l'Ogiz l'edició d'obres tècniques i les tècniques sobre el marxisme, confiant aquestes darreres i les traduccions a altres llengües a la Kultpropa (Propaganda cultural), senyala la necessitat d'intensificar el reclutament d'escriptors:

«L'empenya gegantina del país, acompanyada de la ràpida ascensió política de la classe treballadora, suscita milers de talentoses forces d'escriptor, tant en el domini teòric com en els dominis artístic i tècnic. La qüestió més urgent per Rússia, doncs, és la d'agrupar i organitzar totes aquestes forces i ajudar-les a elevar-se a un grau superior de cultura, de ciència i d'especialització...»

«Com que el sistema de retribució dels autors té una gran influència sobre el millorament de la qualitat de la producció, és indispensable l'establiment de diferències en aquesta retribució i l'adopció d'una escala d'honoraris susceptible d'estimular l'activitat dels autors millor dotats.»

«Com que, en les circumstàncies actuals, la tasca més important és la de posar en valor l'experiència de la construcció socialista i les millors formes de treball introduïdes en els diversos graus de l'edifici socialista, totes les organitzacions d'edició

han de tenir un esment particular a fer sortir nous escriptors d'entre els obrers més cultivats.»

Tot això, realment, no és nou a Rússia, i fins semblava que en el pla quinquennal mancava un apartat referent a la propaganda marxista per mitjà del cinema i de la literatura.

Mentre als països occidentals encara es combat per la independència de l'escriptor, i de l'artista en general, tots els esforços de Rússia es posen a fer de la literatura, únicament i exclusivament, un mitjà de propaganda. I el més qualificat dels autors russos contemporanis, Gorki, escriu a *Izvestia*:

«Els escriptors protesten contra el dret que es pren la Revolució de disposar de llur energia creadora. Creuen que la literatura és una qüestió d'ordre privat. Al contrari, la literatura ha estat sempre una qüestió de classe, un afer col·lectiu.»

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

Els trusts de diaris

Mentre a Europa la creixença de la població implica, d'una manera general, l'augment del nombre de diaris, als Estats Units augmenta el tiratge dels diaris existents, però el nombre d'aquests disminueix.

En 1860, en començar la guerra de Secesión, als Estats Units existien uns 400 diaris. En 1899 aquesta xifra havia arribat a 2,226 i en 1909 a 2,600. D'aquesta data ençà, s'ha produït la regressió: 2,280 en 1925, 1,947 en 1927, i a hores d'ara hi ha 300 diaris menys que quatre anys enrera.

La raó principal d'aquesta minva és l'organització de trusts, i la raó de la formació d'aquests la donen les condicions econòmiques. El preu de venda dels diaris només cobreix la tercera part de les despeses, les altres dues terceres parts i els beneficis ha de proporcionar-ho la publicitat. La formació de trusts, alhora que suprimeix diaris que no són cap negoci, disminueix les despeses generals acoblant diferents serveis.

Actualment existeixen 55 trusts que controlen 260 diaris, el 13 per 100 dels diaris americans, però el 40 per 100 si es pren el tiratge com a base de càlcul.

Els trusts més potents són el fundat en 1875 per P. W. Scripps, que actualment posseeix l'agència United Press, i el de Hearst. El primer controla 25 diaris, el segon 22, però aquests darrers tiren diàriament 10 milions d'exemplars, la quarta part de la totalitat dels diaris americans.

Segueixen en ordre d'importància el trust Gannett, amb 15 diaris; i la Booth Publishing Company, amb 9; la James E. Scripps Co., amb 9, i el Syndicat Lee, amb 8.

El més curiós, des del punt de vista de l'orientació, és el trust Gannett, que no en té cap: cada director de diari té llibertat de seguir la política que resulti més beneficiosa a la caixa del diari.

Aquesta tàctica d'un propietari seguint diverses orientacions alhora, no és infreqüent a Amèrica, d'on es podrien citar altres exemples, ni en altres llocs del món.

Els dos únics diaris independents són *The New-York Times* i *The Chicago Tribune*. *The New-York Times* és el diari americà més conegut fora dels Estats Units. El seu tiratge és de 350,000 exemplars, i el doble els diumenges, dia en què, amb els seus diversos suplementes, arriba a donar més de 200 pàgines.

The Chicago Tribune és el de més fort tiratge: 700,000 exemplars entre setmana i 1.200,000 els diumenges.

La tendència als trusts periodístics s'estén fora d'Amèrica. Així, a Anglaterra, ja hi ha tres consorcis: Rothermere, Beaverbrook i Berry. I a Alemanya, el nacionalista Hugenberg controla no sols molts diaris, sinó un gran nombre de magazines i revistes de tota mena. Enfront seu, el grup Scherl, acusat de jueu pels nacionalistes, està cada dia una mica més els seus òrgans.

Les agències d'informació contribueixen a la centralització de la premsa que han iniciat els trusts. D'altres causes de centralització contribueixen encara a uniformitzar la premsa. Els Estats Units han arribat al màxim d'estendardització, i, per exemple, la *Newspaper Enterprise Association*, de Scripps-Howard, imprimeix milions d'exemplars de suplementes il·lustrats que uniformement reparteixen els diaris poc importants.

El resultat d'aquesta estendardització formidable de la premsa és, no sols la uniformitat externa, sinó, el que és pitjor, la uniformitat de contingut.

I encara que Europa estigui per ara lluny de la situació americana, no per això es dedueix menys que la premsa perd cada dia una mica més d'independència.

Refusos d'editors

Abunden les raons per sospitar que els editors i els seus consellers literaris no són pas avui més infalibles que ahir, encara que a hores d'ara es publiquen tants llibres, que sembla més aviat que tant els editors com els consellers literaris no miren tan prim, puix pequen més aviat de publicar-ne de mediocres i de francament dolents que no pas de refusar-ne de bons.

De totes maneres, els editors anglesos i americans es refusaren a publicar la versió anglesa de l'*Ariel* de Maurois, i abans Appleton no es decidí a editar-la, el manuscrit havia corregut unes quantes oficines.

La història literària, però, està plena de fets semblants, i Thackeray i Shaw s'han vist, als principis de llurs respectives carreres, obligats a anar d'un editor a l'altre. Un dels qui refusà un manuscrit de Shaw, fou el novel·lista Meredith, conseller editorial.

CAMISERIA
FITO
BARCELONA

NOVETATS
EN CAMISES

Jaume I, 11
Tel. 11655

EL LLIBRE DEL DIA:

EVA

per
Carles Soldevila

Preu: 5 ptes.

De venda:

Llibreria Catalònia

17, Plaça de Catalunya, 17

Rds /t Perez24

Barcelona

LES ARTS - DISCOS

LES EXPOSICIONS

INAUGURACIÓ DE LA TEMPORADA

Tornem a començar. Les Galeries d'Art ja han obert les portes. Quines novetats ens oferiran, aquesta temporada? Quantes signatures inèdites veurem? Quantes exposicions «repetides» haurem de tornar a veure? Tindrem Exposició de Primavera organitzada pel Municipi, l'any que ve? Tindrà molta importància el concurs «Montserrat vist pels artistes catalans»? Direm moltes besties en reprendre la nostra tasca de crític? A cap d'aquestes preguntes—ni la darrera—podríem contestar. Només podem aventurar que procurarem manifestar la nostra opinió completament al marge de la possible amistat que hi pugui haver amb els autors de les obres exposades.

En la sala gran de Can Pa-rés hi ha exposades cinquanta tres obres de la col·lecció particular del senyor Niubó. Amb tot i haver omplert les quatre parets de la sala no ha estat possible exhibir tota la col·lecció. Podem, doncs, assegurar que el senyor Niubó compta amb un respectable nombre de teles, entre les quals abunden les de bona qualitat. Una col·lecció amb obres escollides de Feliu Elias (aquells admirables ous ferrats), Bosch-Roger (la Plaça d'Antoni López del concurs «Barcelona vista pels seus artistes»), Colom (Aplec de Sant Maurici), Benet, Crèixams, Gimeno, Gussinyé, Humbert, Marqués-Puig, Martí Alsina (flux, però), Meifrèn (quan és—com aquest cas—d'una de les seves bones èpoques), Mir, Muñoz, Mompou, Degreïn, Pasqual, Porcar, Serra, Sisquella, Sunyer, Vila Puig i Joaquim Vayreda; una col·lecció així ja pot anar a tot arreu. Però, una cosa és les obres distingides d'una col·lecció i l'altra el sentit propi de la col·lecció. Una col·lecció—és cosa sabuda—no és sols una compra abundant d'obres. Hi ha d'haver, també, la personalitat del col·leccionista. En aquest sentit, el senyor Niubó ens ha deixat bastant desconcertats. Bona és la varietat i diversitat d'autors i d'estils en una col·lecció, però sempre que hi hagi un cert control. Alguns dels autors

que ens hem deixat al tinter no poden conviure, en una mateixa paret, amb els que hem citat. El col·leccionista que compra un Sisquella no pot adquirir un Juli Moisés, per exemple. Un Bosch-Roger també és incompatible amb un Aureli Tolosa. En canvi, diríem—sense por de dir una atzagaïda—, que un Feliu Elias pot anar de costat d'un Salvador Dalí. (Ben entès, que parlem

Sisquella — Pintura

de quadros.) Sigui com sigui, ens plau, però, felicitar el senyor Niubó per la gentilesa d'haver-nos fet conèixer la seva valuosa col·lecció.

En la sala petita de la mateixa galeria veiem tres teles de cada u dels pintors agrupats per la casa, les quals formen part de diverses col·leccions barcelonines. Gràcies a aquesta exhibició és possible admirar algunes de les pintures, que per haver estat adquirides abans de les exposicions particulars, no s'havien exposat públicament. Dintre la producció habitual d'aquests pintors: Benet, Crèixams, Capmany, Domingo, Humbert, Llimona, Mompou, Serra i Sisquella, aquestes teles ratifiquen el mestratge aconseguit de llurs autors.

Xavier Nogués exposa a «La Pinacoteca» uns quants aiguafortis i puntes seques. Més de la meitat ja són coneguts i, per tant, han estat ja justament celebrats. Dels dibuixats en aquests dos anys darrers, amb dir que són uns excel·lents aiguafortis de Xavier Nogués, em sembla que, per fer-ne l'elogi, ja no caldrà dir res més. Perquè, que volem que digui que no s'hagi dit, del mestre Nogués? Heus ací l'avantatge de dirigir-se a un sector de públic intel·ligent com el que llegeix el nostre setmanari: amb poques paraules ens entenen. Que ens excusi, doncs, l'exquisit dibuixant, per no haver repetit altra vegada una sèrie abundant de merescuts elogis a la seva obra.

MÀRIUS GÍFREDÀ

DISCOS

L'ENREGISTRAMENT SOBRE FILM

Abans de tirar endavant, cal no confondre el film fonogràfic amb el film sonor. Quant a aquest darrer, la impressió i la reproducció resulten de les variacions d'un feix lluminós i tant l'una com l'altra exigeixen un material complicat i car. En canvi, el film fonogràfic és una cosa molt més senzilla, impressionada i reproduïda mecànicament, tal com un disc, per substituir el qual es treballa.

Aquesta substitució havia temptat molts inventors, que preveïen l'esdevenidor brillant que està reservat al film fonogràfic el dia en que sigui una invenció acabada, com sembla que ja quasi ho és. Però a la simple reflexió ja es manifesta tot seguit el cúmul de dificultats que calia vèncer. Cal només pensar en el poc gruix d'una pel·lícula per veure clara la dificultat de gravar-hi un solc com el d'un disc i que després aquest solc pugui ésser resseguit per una agulla. Però els avantatges del film sobre el disc podien ésser prou considerables perquè es cerqués la solució de tots els inconvenients. En l'amplada d'un film normal caben perfectament vint-i-cinc solcs, de la llargada que es vulgui, de manera que és possible d'enregistrar una obra sencera en un volum reduït.

Ja fa temps, havíem fet saber que aquest perfeccionament era objecte d'estudi i es trobava molt pròxim a ésser una realitat. Avui ja podem dir alguna cosa més.

Segons sembla, un professor del Conservatori d'Arts i Oficis, de París, Huguenard, ha aconseguit salvar les dificultats que comportava el gravat de sons sobre una pel·lícula, sense que calgui modificar gran cosa els aparells reproductors.

Fins ara—ja és sabut—el procediment d'impressió fonogràfica consistia a gravar una superfície rígida, actualment un disc, en espiral. Segons que les sinuositats d'aquesta espiral siguin laterals, l'aparell reproductor va proveït d'una agulla; si són profundes, l'estilet reproductor és anomenat safir.

El procediment Huguenard es serveix d'un estilet bisellat que treballa en profunditat. Es per aquest canvi que ha calgut vèncer les dificultats que havien fet fracassar els anteriors intents de film fonogràfic, donat el poc gruix de la banda de cel·luloid. Però aquest no és el lloc indicat per explicar amb detall la tècnica d'Huguenard per sortir bé dels inconvenients.

Només cal dir que el film fonogràfic pot ésser usat per tots els aparells reproductors lleument modificats. Cal proveir-los únicament d'un aparell enrotllador per al film fonogràfic, d'un pick-up adequat, més pesant que els ordinaris, i d'agulles especials, tallades en bec d'ànec, capaces de servir dues hores sense inconvenient, avantatge que no és tampoc negligible.

Una propietat curiosa del film fonogràfic és que les sinuositats del gravat produeixen efectes de refracció als raigs lluminosos que el travessen i, per tant, una modulació lluminosa tan eficaç, per impressionar una cèl·lula fotoelèctrica, com la dels films parlants actuals obtinguts per impressió fotogràfica, amb l'avantatge que aquells efectes de refracció, suficients per impressionar la cèl·lula fotoelèctrica, són imperceptibles per l'ull humà. El gravat del film Huguenard pot superposar-se, doncs, a qualsevol film cinematogràfic, per la cara desproveïda d'emulsió, fent innecessari, per tant, de reservar al so la tira que actualment enriqueix les imatges dels films movietone.

G. C.

Joan Miró a Montroig

Joan Miró passa els estius al camp de Tarragona, en aquell meravellós país que és un dels trossos de terra més grassos i més exuberants de Catalunya. Allà, a uns quants quilòmetres de Montroig, hi té la seva masia, enclavada en una zona riquíssima on la vegetació—atabaladora—ateny el patètic sense gota d'escenografia. Paisatge normal, aquell. Anti-teatral. Paisatge que no deu plaire als artistassos que cer-

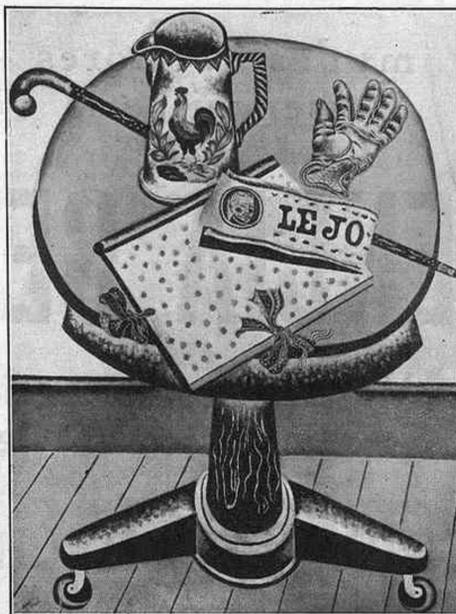
Montroig on, l'amic Joan Prats i jo, acabem de veure la producció més recent del nostre pintor.

Joan Miró, magníficament inconscient, treballa actualment sense cap idea preconcebuda ni cap intenció preestablerta. Mai no s'havia trobat, com ara, sense saber què fer. «Sense cap cèntim a les butxaques», com diu ell. El «no recerco, trobo» de Picasso es torna a reeditar. I Miró, sense cap esperit de recerca, escolta, escolta pacientment el crit de l'instint, espera, espera pacientment, fins a trobar alguna cosa en el seu camí. I en va trobant de coses. I els seus pinzells, a l'expectativa, van trobant unes línies i uns colors, que es van combinant fins a convertir-se en unes teles de força inaudita, terriblement violentes, terriblement agressives, que arriben, ràpides i certeres, sobre l'espectador com un directe d'esquer-ra ben plaçat. «Vull produir la mateixa sensació d'una martellada al cervell—diu Miró—. Una sensació estrictament física. Res d'espiritualismes.» I, conseqüència d'aquest estat d'esperit, neixen unes obres plenes de salut i de vigor, que només pot engendrar un home saníto com En Miró, que, amb una força de voluntat insubornable i un esperit de disciplina inflexible, mena una vida senzilla que es redueix a això: cada dia, sis hores de pintura i dues hores de cultura física.

Però En Miró no pinta, únicament. El seu taller sembla actualment un magatzem de bric-à-brac. Hi ha els objectes més estrafolaris. Arrés de canya que semblen idòlins negres, fragments d'esquelet trobats a la platja que semblen escultures egípcies, suros amb incrustacions de mol·luscos que tenen qualitats riquíssimes, petxines, nines esbotzades, claus, palets, mirallets del carrer de la Boqueria, postals del carrer Nou... Objectes estrafolaris que serviran a Miró per a muntar les seves construccions plàstiques. Aquests objectes—cada un dels quals, isolat, no és res—en ésser distribuïts sobre una fusta trobada a les golfes o sobre els residus d'un paraigüer «modern-styl», agafen, en ésser juxtaposats, una vida intensa i punyent. Una vida nova i inèdita perquè acaben de néixer en un altre món. I perquè se'ls acaba d'assignar un rol diferent del que la natura els ha assignat. Hi ha una construcció amb un fèmur, un pany sordid i una arrel de canya travessada per un ganivet, que té tot aquell aire misteriós i obsessionant, torbador, de les cobertes de *Fantomas* o de les novel·les d'Edgar Wallace.

Però no ens precipitem. Miró, cosa que no havia fet mai, efectuarà aviat a Barcelona una exhibició privada de les seves últimes obres. Ja tindrem aleshores l'ocasió de parlar-ne llargament.

SEBASTIÀ GASCH

Miró — Natura morta (1920)

quen el teló de fons en l'escenografia de la Costa Brava, ni als pintorassos que adoren el paisatge d'Olot que ja els ho dona tot fet i ben compost. Paisatge exuberant que, gràcies a algunes palmeres i a alguns cactus, distribuïts amb parsimònia, agafa a estones un cert aire tropical. A Hemingway, escriptor, esportiu i cineasta americà, gran amic de Miró, Montroig li recorda Califòrnia.

Joan Miró ens deia en certa ocasió que, per a comprendre plenament un pintor, calia anar-lo a veure al seu país d'origen. I que va ésser a Amsterdam on va fruit més intensament l'art dels holandesos. Doncs bé: cal anar també a Montroig, a aquell país clar i net, rentat, on les herbetes i les fulletes, els arbres i les muntanyes, es retallen amb perfils incisius sobre un cel eternament blau, sense atmosfera, per a estimar sense reserves la pintura precisa i penetrant, forta i intensa de Joan Miró.

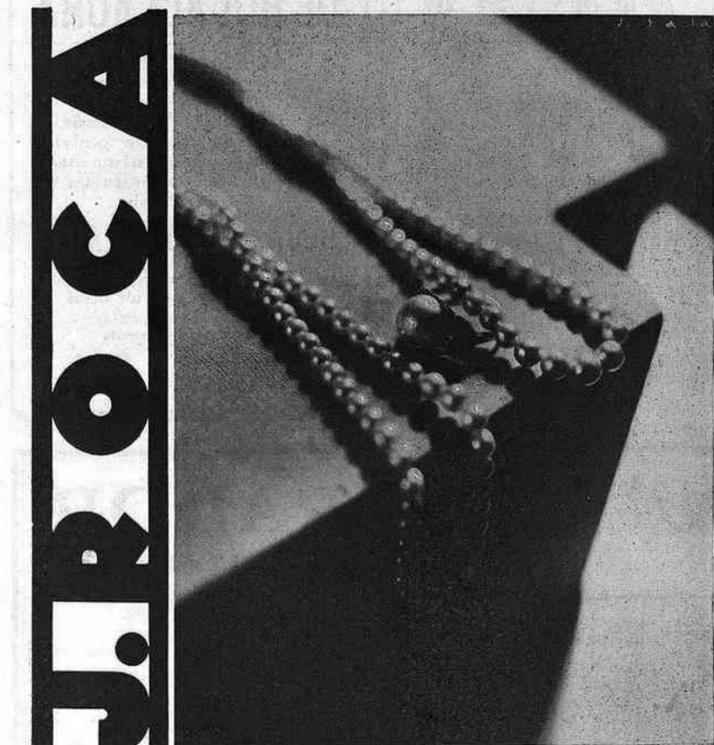
Es a Montroig on Miró, cada estiu, produeix aquelles obres que, a l'hivern, en ésser exposades a París, suscitaran comentaris tan apassionats i provocaran tants elogis fervorosos com protestes irritades. Es a

CAMISERIA
FITÓ
PARCELONA

ESPECIALITAT
EN LA MIDA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

La col·lecció completa de **MIRADOR** pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat, plaça de la Catedral i carrer de Santa Llúcia, 1, "Casa de l'Ardiaca", tots els dies feiners de 9'30 a 1'30.

Edmonde Guy es va fer famosa perquè havia perdut un collar de perles.

Courteline féu aquest comentari: —"No hi ha cap collar de perles que, per tal d'esdevenir famós, li calgui perdre una Edmonde Guy..."

RAMBLA DEL CENTRE, 33 - PASSATGE BACARDI, 2

La màquina d'escriure de qualitat

CASA ORBIS

F. FERRER AYMAR

Clarís, 5 : Telèfon 19763
BARCELONA

PRATS BARRETER FERNANDO, 29 Tanca de 2 a 3

RECEPTOR RADIO «CLIMO»

DIRECTE A LA CORRENT SENSE ANTENA

Màquines parlants elèctriques per salons i grans locals públics. —Discos.—Accessoris de Ràdio i material elèctric en general. —Demostracions diàries.—Receptors de les més acreditades marques

Consell de Cent, 266
(entre E. Granados i Alibau)
Telèfon núm. 23058
BARCELONA

RAMON CLIMENT

—Ja fa molts anys que un metge em va dir que em tornaria idiota si no deixava de fumar.
—I doncs, per què has seguit fumant?
(Lustige Kölner Zeitung, Colònia)

—Pots deixar-me deu duros?
—I per això em vénis a despertar?
—Home, realment, només en necessito cinc, però em sabia greu despertar-te per tan poca cosa.
(Sondagnisse Strix, Estocolm)

ANUNCIANTS...!

Una moderníssima organització completa en publicitat

Pel·lícules de dibuixos animats

mudes i sonores - patent num. 121288 - aplicades al servei de la tècnica publicitària, us l'ofereix:

"AGENCIA GENERAL DE ANUNCIOS"

Vostres productes poden ésser propagats amb èxit segur per tota la **Regió Catalana i Illes Balears**

200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria

BARCELONA: Fontanella, 10, 1.º, 2.º - Tel. 16606

Avinguda Menéndez Pelayo, 85, 1.º: MADRID

Teatre Català Romea

Hospital, 51 Telèfon 19091
COMPANYIA VILA-DAVI
 Veïllada inaugural. Demà divendres, dia 9, a un quart d'onze. ESTRENA del poema en 3 actes i en vers de Josep Maria de Sagarra,
L'Hostal de la Glòria
 Protagonista: Maria Vila.-Direcció: Pius Davi. Decorat nou de Francesc Fontanals.
 Dissabte, dia 10, a la tarda: L'HEROÏNE, d'En Rossinyol.
 Després de Comptadors: de 11 a 2 i de 6 a 9 tots els dies.

—No tornis a dir mai més aquesta paraula.
 —Però, mamà, si Shakespeare i Byron la usen...
 —Doncs et prohibeixo que et facis amb gent així.

(Birmingham Gazette, Birmingham)

ENCARREGUEU ELS VOSTRES IMPRESOS ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS PATRICI ARNAU

VERDAGUER I CALLIS, 3, 5 I 7
 (D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARRECS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON

14856

—Joan, ja fa quaranta anys que sou a la casa. Per premiar-vos-ho, he donat ordres que d'ara endavant tothom us digui senyor Joan.

(Smith's, Sydney)

—No hi havia un altre molí, abans?
 —El vaig tirar a terra. No feia prou vent per a tots dos.

(Maasbode, Amsterdam)

Ell.—Bé, deixem-ho córrer. Fem les paus ara mateix.
 Ella.—Acosta't. Quin botó se t'ha descoltat?

(Ric et Rac, París)

—Només perquè li ha fugit la dona està tan capicac aquest pobre Enric?
 —Oh, és que li va fugir amb el cotxe.
 (The Passing Show, Londres)

AIGUA DE ROCALLAURA

LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litiasi úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatosa, Nefritis crònica, es curarà radicalment amb

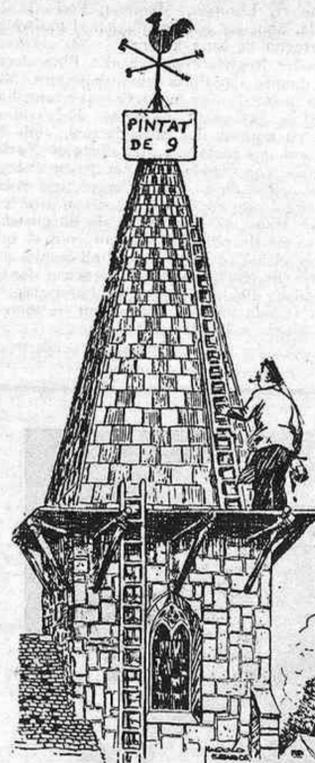
AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampolles de litre i mig i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

Carrer Hospital, 32 | Salmeron, 133

El pintor consciencios

(The Passing Show, Londres)

Suscriviu-vos a MIRADOR

Pelai, 62. - ARCELONA

BUTLETI DE SUBSCRIPCIÓ

El Sr.

que viu a

carrer

n.º

es subscriu a **MIRADOR**

pel preu fixat de **2'50 ptes. trimestre.**

de

de 193.....

Signatura

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 100
 Telèg.: "Carburos"

BARCELONA
 Mallorca, 252

Telèfon 75015

CARBUR DE CALCI; Fabriques a Berga (Barcelona) i Corcu-bion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESA, Fabriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fabriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUIFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS